

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Π.3.2.5 Πιλοτική εφαρμογή και αξιολόγηση αντιπροσωπευτικού αριθμού σεναρίων από κάθε τύπο σε διαφοροποιημένες εκπαιδευτικές συνθήκες πραγματικής τάξης

Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας

Β΄ Γυμνασίου

Τίτλος:

«Ας κρατήσουν οι χοροί»

Συγγραφή: ΜΑΡΙΝΑ ΑΡΕΤΑΚΗ

Εφαρμογή: ΜΑΡΙΝΑ ΑΡΕΤΑΚΗ

**ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ**

Θεσσαλονίκη 2015

ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΕΡΓΟΥ

ΠΡΑΞΗ: «Δημιουργία πρωτότυπης μεθοδολογίας εκπαιδευτικών σεναρίων βασισμένων σε ΤΠΕ και δημιουργία εκπαιδευτικών σεναρίων για τα μαθήματα της Ελληνικής Γλώσσας στην Α/βάθμια και Β/βάθμια εκπαίδευση» MIS 296579 (κωδ. 5.175), - ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ ΠΡΑΞΗ, στους άξονες προτεραιότητας 1-2-3 του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση», η οποία συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και εθνικούς πόρους.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: Ι. Ν. ΚΑΖΑΖΗΣ

ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: ΒΑΣΙΛΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ

ΠΑΡΑΔΟΤΕΟ: Π.3.2.5. Πιλοτική εφαρμογή και αξιολόγηση αντιπροσωπευτικού αριθμού σεναρίων από κάθε τύπο σε διαφοροποιημένες εκπαιδευτικές συνθήκες πραγματικής τάξης.

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΠΑΡΑΔΟΤΕΟΥ: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ

Υπεύθυνος υπο-ομάδας εργασίας λογοτεχνίας: Βασίλης Βασιλειάδης

ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ: ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

<http://www.greeklanguage.gr>

Καραμαούνα 1 – Πλατεία Σκρα Τ.Κ. 55 132 Καλαμαριά, Θεσσαλονίκη

Τηλ.: 2310 459101, Φαξ: 2310 459107, e-mail: centre@komvos.edu.gr

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

A. ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ

Τίτλος

Ας κρατήσουν οι χοροί

Εφαρμογή σεναρίου

Μαρίνα Αρετάκη

Δημιουργία σεναρίου

Μαρίνα Αρετάκη

Διδακτικό αντικείμενο

Νεοελληνική Λογοτεχνία

Τάξη

Β΄ Γυμνασίου

Σχολική μονάδα

5ο Γυμνάσιο Χανίων

Χρονολογία

Από 05-3-2015 έως 28-04-2015

Διδακτική/θεματική ενότητα

—

Διαθεματικό

Όχι

Εμπλεκόμενα γνωστικά αντικείμενα

—

Χρονική διάρκεια

8 ώρες

Χώρος

I. Φυσικός χώρος:

Εντός σχολείου: αίθουσα διδασκαλίας

Π. Εικονικός χώρος:—

Προϋποθέσεις υλοποίησης για δάσκαλο και μαθητή

Το σενάριο απαιτούσε για κάποιες ώρες να υπάρχει πρόσβαση σε αίθουσα με σύστημα προβολής.

Εφαρμογή στην τάξη

Το συγκεκριμένο σενάριο εφαρμόστηκε στην τάξη.

Το σενάριο στηρίζεται

Μαρίνα Αρετάκη, Ας κρατήσουν οι χοροί, Νεοελληνική Λογοτεχνία Β΄ Γυμνασίου, 2013.

Το σενάριο αντλεί

—

B. ΣΥΝΤΟΜΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ/ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Το σενάριο επικεντρώθηκε σε ένα γεγονός που εμφανίζεται σε όλες τις κοινωνίες και τους πολιτισμούς, τη *γιορτή*. Μέσα από μια σειρά λογοτεχνικών κειμένων, ελληνικών και ξένων, επιχειρήσαμε να οδηγήσουμε τους μαθητές στην κατανόηση του φαινομένου αυτού, να στοχαστούμε πάνω στα χαρακτηριστικά και τα είδη του και κυρίως να εξετάσουμε τη λογοτεχνική απεικόνισή του. Οι δραστηριότητες του σεναρίου σκοπό είχαν τη μελέτη των διαφορετικών εκφάνσεων αυτής της κοινής έκφρασης της ευχαρίστησης που είναι στην πραγματικότητα η γιορτή.

Σε καιρούς μάλλον ζοφερούς, η προσέγγιση μιας βασικής εκδήλωσης συλλογικότητας και χαράς προσπάθησε να προσφέρει στους μαθητές μαζί με την απόλαυση της λογοτεχνίας και μια γεύση γιορτής.

Γ. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σύλληψη και θεωρητικό πλαίσιο

Η γιορτή φαίνεται να συνιστά έναν αυτόνομο χρόνο μέσα στον κοινωνικό χρόνο. Ως κοινωνικό φαινόμενο αντιτίθεται στην καθημερινότητα, την ατομικότητα, την ηρεμία,

την απαγόρευση, την τάξη. Προϋποθέτει πλήθος, χορό, τραγούδι, φαγητό και ποτό και κατά συνέπεια έξαρση, καρναβαλικό στοιχείο, υπέρβαση ορίων στο όριο του επιτρεπτού. Η γιορτή μπορεί να έχει βέβαια θρησκευτική διάσταση και να εμπεριέχει το στοιχείο του ιερού και της τελετουργίας, της επανάληψης. Έχει όμως και διάσταση κοινωνική και πολιτική.

Στο συγκεκριμένο σενάριο δόθηκε έμφαση στα στοιχεία της ενότητας, της διασκέδασης και της χαράς, της σωματικής και αισθητικής ευχαρίστησης και όχι σε αυτά της μελαγχολίας ή της αποξένωσης που μπορεί επίσης να εγείρονται σε μια γιορτή. Εκκινώντας αφενός από την πεποίθηση ότι η μάθηση θα πρέπει να εμπεριέχει χαρά και δημιουργία και αφετέρου ότι είναι αναγκαίο να κατανοήσουν οι μαθητές ένα ουσιαστικό στοιχείο της κοινωνικής ζωής που δομεί τον ανθρώπινο χρόνο, τη γιορτή, επιλέχτηκε η παραπάνω θεματική του γλεντιού και της ξεφάντωσης ως η πλέον κατάλληλη.

Δ. ΣΚΕΠΤΙΚΟ-ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΣΥΝΔΥΑΣΜΟΣ ΤΟΥΣ

Γνώσεις για τον κόσμο, αξίες, πεποιθήσεις, πρότυπα, στάσεις ζωής

Με τη διδασκαλία του σεναρίου επιδιώχθηκε οι μαθητές και οι μαθήτριες:

- να συνειδητοποιήσουν τη διαχρονικότητα της *γιορτής* και τα αναλλοίωτα συστατικά της.
- να σκεφτούν πάνω στη λειτουργία της *γιορτής* στην ανθρώπινη κοινωνία και να διακρίνουν τα είδη της (θρησκευτική, κοινωνική, πολιτική).
- να αποκτήσουν μια θετική στάση απέναντι στη γιορτή ως συλλογικό (και όχι ιδιωτικό) γεγονός.
- να γνωρίσουν τραγούδια παλιά που αποδίδουν την ατμόσφαιρα της γιορτής.

Γνώσεις για τη λογοτεχνία

Με τη διδασκαλία του σεναρίου επιδιώχθηκε οι μαθητές και οι μαθήτριες:

- να μάθουν να διακρίνουν σε μια σκηνή τα βασικά συστατικά της (τόπος, χρόνος, πρόσωπα).

- να κατανοήσουν τη θεματική της γιορτής και να ασκηθούν στον εντοπισμό των στοιχείων που τη συνιστούν (τη συλλογικότητα, την τελετουργία, τη χαρά, τη μεταμφίηση, το φαγητό, τη μουσική και τον χορό, το θέαμα, την υπέρβαση των ορίων).

Γραμματισμοί

Με το τέλος της διδασκαλίας του σεναρίου επιδιώχθηκε οι μαθητές και οι μαθήτριες να μπορούν:

- να βρίσκουν και να κατανοούν τα βασικά στοιχεία της σκηνής (τόπος, χρόνος, πρόσωπα).
- να καταλάβουν πως σε κάθε κείμενο γίνεται χρήση διαφορετικών εκφραστικών τρόπων με σκοπό να αποτυπωθεί το γεγονός της γιορτής.
- να βρίσκουν και να κατανοούν τα βασικά στοιχεία της σκηνής (τόπος, χρόνος, πρόσωπα).
- να εντοπίζουν και να κατανοούν τους λογοτεχνικούς τρόπους (διαφορετικούς σε κάθε κείμενο) με τους οποίους ο συγγραφέας περιγράφει ένα σύνθετο γεγονός, όπως τη γιορτή.
- να αναστοχάζονται πάνω σε μια έννοια (γιορτή) και να προχωρούν σε κατηγοριοποιήσεις της.
- να συγκρίνουν κείμενα ομόθεμα.
- να εντάσσουν οπτικό και ακουστικό υλικό στη θεματική της γιορτής (ψηφιακός γραμματισμός).

Διδακτικές πρακτικές

Με τη μελέτη ποικίλων κειμένων που αναφέρονται σε διαφορετικές εποχές, κυρίως του παρελθόντος και την επαφή με την καθαρεύουσα (εύκολη και ρέουσα του Κονδυλάκη και του Παπαδιαμάντη αλλά παρ' όλα αυτά καθαρεύουσα) οι μαθητές συναντήθηκαν με ένα γλωσσικό πλούτο που αντανακλά και τις διαφορετικές εκφάνσεις του εξεταζόμενου θέματος. Προετοιμάστηκαν και διάβασαν τα κείμενα

που προτάθηκαν, ενώ στην τάξη χρησιμοποιήθηκε η μετωπική αλλά και η ομαδοσυνεργατική διδασκαλία. Οι ομάδες που σχηματίστηκαν παρέμειναν σταθερές στην πορεία του σεναρίου και εργάστηκαν πάνω σε ίδια κείμενα, κάποιες φορές ωστόσο με διαφορετικές ερωτήσεις.

Το θέμα ήταν πρόσφορο για αξιοποίηση οπτικοακουστικού υλικού στην Α΄ και Γ΄ φάση – το σενάριο εξελίχθηκε σε τρεις φάσεις. Τα ποικίλα κείμενα που χρησιμοποιήθηκαν δεν περιλαμβάνονται στο σχολικό ανθολόγιο. Οι μαθητές συμμετείχαν σε δραστηριότητες που είχαν ως στόχο την κατανόηση των λογοτεχνικών κειμένων (βασικών στοιχείων τους και της θεματικής τους), όπως και την καλλιέργεια των δεξιοτήτων σύγκρισης και συνθετικής σκέψης.

Ε. ΛΕΠΤΟΜΕΡΗΣ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΗΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ

Αφετηρία

Στα ανθολόγια του Γυμνασίου η θεματική της γιορτής συνδέεται περισσότερο με τις εθνικές γιορτές, οι οποίες ωστόσο στο πλαίσιο της σχολικής κοινότητας συχνά τείνουν να χάσουν τη δυναμική τους. Επίσης διδάσκονται ελάχιστα παιγνιώδη ή και χαρούμενα κείμενα, γεγονός που συχνά δυσανασχετεί τους μαθητές. Στην επιλογή της συγκεκριμένης θεματικής οδήγησε η διάθεση να ασχοληθούμε με τη γιορτή ως ένα συστατικό στοιχείο της συγκρότησης μιας κοινότητας και συγχρόνως να δημιουργήσουμε ένα διασκεδαστικό κλίμα στην τάξη.

Σύνδεση με τα ισχύοντα στο σχολείο

Το σενάριο δεν εντάσσεται σε κάποια από τις ενότητες που προτείνονται στα Πιλοτικά Προγράμματα Σπουδών.

Αξιοποίηση των ΤΠΕ

Η γιορτή ως κοινωνικό γεγονός περιέχει κοινά χαρακτηριστικά με το θέαμα. Το σενάριο αξιοποίησε ψηφιακό υλικό (εικόνες και πίνακες), καθώς και ηχογραφήσεις και βίντεο τραγουδιών.

Κείμενα

Λογοτεχνικά κείμενα εκτός σχολικών εγχειριδίων

Μαρία Ιορδανίδου, *Λωξάντρα*, 25, 27, 29-36. Αθήνα: Βιβλιοπωλείον της Εστίας, 1979.

Ζωρζ Σαρή, *Κόκκινη κλωστή* δεμένη, 91-92, 94-96, 98, 101-102, 107-108, 112, 114. Αθήνα: Πατάκης, 2012.

Ιωάννης Κονδυλάκης, [Πατούχας](#), 223-229. Αθήνα: Νεφέλη, 1989.

Αλαίν Φουρνιέ, *Ο Μεγάλος Μωλν*, 74-87. Αθήνα: Καστανιώτης, 1998.

Κάρολος Ντίκενς, [Μια χριστουγεννιάτικη ιστορία](#). Μτφρ. Ουρανία Παπακωνσταντοπούλου, 99-104. Αθήνα: Κέδρος, 2004.

Αλέξανδρος Παπαδιαμάντης, [«Στο Χριστό στο Κάστρο»](#) (απόσπασμα). Στο *Άπαντα*, επιμ. Ν.Δ. Τριανταφυλλόπουλος, 294-299. Αθήνα: Δόμος, 1982.

Νίκος Καζαντζάκης, *Αναφορά στον Γκρέκο*, 127-129. Αθήνα: Εκδ. Ελένης Καζαντζάκη, 2009.

Υποστηρικτικό υλικό

Τραγούδια

[«Ας κρατήσουν οι χοροί»](#) από τον δίσκο *Τα τραπεζάκια έξω*, στίχοι, μουσική, ερμηνεία: Διονύσης Σαββόπουλος, 1983.

[«Το πάρτυ»](#) από τον δίσκο *Χαμηλή πτήση*, στίχοι, μουσική, ερμηνεία: Λουκιανός Κηλαηδόνης, 1982.

Βίντεο

[«Ας κρατήσουν οι χοροί»](#) από την εκπομπή *Τα τραγούδια που έγραψαν ιστορία*, ΕΤ1, 2007 (5'-10').

ΕΡΤ Αρχείο: Λωξάντρα ([επεισόδιο 4](#)).

Διδακτική πορεία/στάδια/φάσεις

Στο σενάριο αυτό που εξελίσσεται σε τρεις φάσεις, σταδιακά εισάγονται στη διδασκαλία κείμενα πολύ διαφορετικά μεταξύ τους με μοναδικό κοινό στοιχείο τη θεματική της γιορτής. Η συσώρευση κειμένων δε λειτουργεί μόνο παρατακτικά, καθώς η διδακτική πορεία περιλαμβάνει σημεία αναστοχασμού πάνω σε όσα έχουν προηγηθεί. Οι μαθητές αρχικά καθοδηγούνται να κατανοήσουν βασικά στοιχεία της ιστορίας των κειμένων και στη συνέχεια καλούνται να τα ανακαλύψουν μόνοι τους.

Α' φάση

1η ώρα

Το τμήμα βρισκόταν στην τάξη του και είχε μόλις τελειώσει η επεξεργασία του ποιήματος «Βγαίνοντας από το σχολείο μας». Ανήγγειλα ότι θα αρχίζαμε μια καινούργια ενότητα μαθημάτων, το θέμα της οποίας θα το έβρισκαν οι ίδιοι οι μαθητές αφού κοίταζαν προσεκτικά το υλικό που θα τους έδειχνα. Πρόβαλα τους πίνακες (βλ. [Παράρτημα](#)) αρκετά αργά ζητώντας τους να κάνουν ησυχία για να βρουν τι κοινό υπήρχε σε αυτές τις διαφορετικές μεταξύ τους εικόνες: μία ασπρόμαυρη φωτογραφία από το καρναβάλι στο Ηράκλειο το 1952, έναν ιμπρεσιονιστικό πίνακα με μια γιορτή στις όχθες του Σηκουάνα, τον πίνακα του Μπρέγκελ του πρεσβύτερου *Χωριάτικος γάμος* και το τελευταίο καρτέ από τον Αστερίξ που δείχνει το τελικό συμπόσιο κάθε περιπέτειας στο χωριό των Γαλατών. Ρωτήσαμε τους μαθητές αν διέκριναν κάτι κοινό στις εικόνες. Η τάξη σύσσωμη απάντησε «γιορτή» ή «πανηγύρι».

Στη συνέχεια τους ζήτησα να θυμηθούν μια χαρούμενη γιορτή και να αναφέρουν κάποια στοιχεία-«συστατικά» απαραίτητα για την επιτυχία της, ενώ μια μαθήτρια κρατούσε σημειώσεις. Οι λέξεις που συλλέξαμε ομολογουμένως κάλυπταν ένα ευρύ φάσμα των στοιχείων που θα συναντούσαμε στα κείμενα που θα ακολουθούσαν: φαγητό, παρέα, χαρά, ποτό, ωραίο μέρος, μουσική, κόσμος, καλή

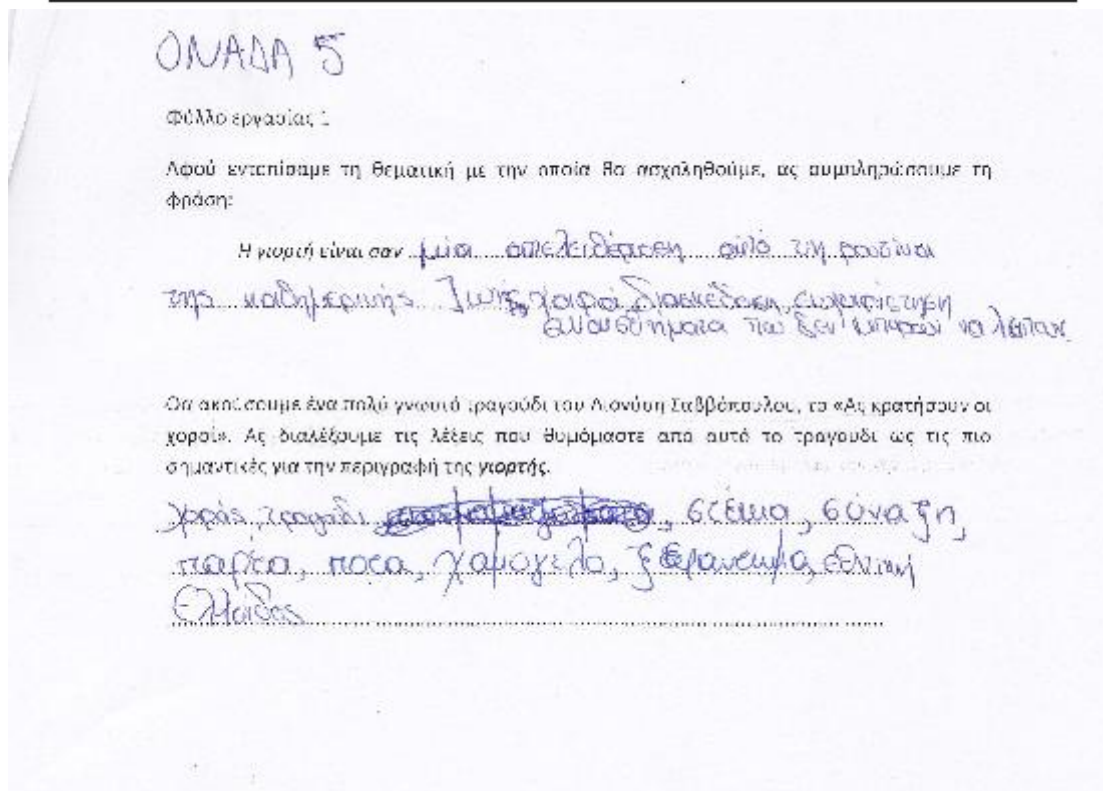

διάθεση, χορός, διακοπές, παύση, ρήξη, ξεγνοιασιά, απελευθέρωση, διασκέδαση, αποδέσμευση από την καθημερινότητα.

Ο χωρισμός των ομάδων που ακολούθησε έγινε πολύ γρήγορα, αφού τον είχα προετοιμάσει για να μη χάνουμε χρόνο. Προσπάθησα να σεβαστώ όσο γινόταν τις παρέες και έτσι δεν υπήρξαν καθόλου διαμαρτυρίες. Μοίρασα στους μαθητές το [Φύλλο εργασίας 1](#) και τους έδωσα κάποια λεπτά να συμπληρώσουν τη φράση «Η γιορτή είναι σαν...». Οι ομάδες λειτούργησαν αρκετά γρήγορα και όταν όλες είχαν γράψει από μία φράση, έδινα τον λόγο στην καθεμία να διαβάσει τη δική της. Οι φράσεις υπήρξαν από ποιητικές («Η γιορτή είναι σαν το νερό για τον άνθρωπο») μέχρι πιο περιγραφικές («Η γιορτή είναι σαν μια περίοδος αποφυλακισμού (sic) από την καθημερινότητα και τη ρουτίνα της ζωής»).

Στη συνέχεια ακούσαμε το ιδιαίτερα γνωστό τραγούδι του Δ. Σαββόπουλου «[Ας κρατήσουν οι χοροί](#)», το οποίο όχι μόνο έχει ως θέμα τη γιορτή αλλά από τη στιγμή που δημιουργήθηκε μέχρι σήμερα ακούγεται και χορεύεται σε γιορτές· ας θυμηθούμε ότι ένα τμήμα της τελετής λήξης των Ολυμπιακών Αγώνων του 2004 είχε τον τίτλο «Ας κρατήσουν οι χοροί» και το συγκεκριμένο ήταν το τελευταίο τραγούδι που ακούστηκε στην τελετή. Δεν προλάβαμε ωστόσο την πρώτη ώρα να δούμε το αντίστοιχο βίντεο.

Οι μαθητές ζήτησαν να βλέπουν τους στίχους, αλλά προτίμησα να ακούσουν το τραγούδι μία φορά ακόμα –χωρίς τα λόγια– για να διαλέξει κάθε ομάδα τις λέξεις που είναι καθοριστικές για την περιγραφή του γεγονότος της γιορτής (σύναξις, παρέες, τραγουδεί, νύχτα, σμίξει κλπ.). Η κάθε ομάδα ανακοίνωσε τις λέξεις της, οι οποίες ήταν οι αναμενόμενες: παρέες, τραγουδούν, αντάμωση, φίλοι, ξεφαντώνουμε, Εθνική Ελλάδα, σύναξη, αγκαλιά, κυκλώματα, δεσμός, στέκια.

Στη συνέχεια είδαμε πέντε λεπτά από την εκπομπή *Τα τραγούδια που έγραψαν ιστορία* («[As kratēsoun oi choroi](#)»), στην οποία ακούσαμε τον Σαββόπουλο να εξηγεί γιατί έγραψε το συγκεκριμένο τραγούδι και σε ποιες κοινωνικοπολιτικές συνθήκες αυτό γεννήθηκε. Ήθελε συνειδητά να δημιουργήσει ένα τραγούδι που να χορεύεται, να αναβιώσει κάτι από τη συλλογικότητα των δημοτικών χορών, τη σύναξη ανθρώπων όλων των ηλικιών. Οι μαθητές έδειξαν πολύ ενδιαφέρον για την εκπομπή και δεν ήθελαν να τη σταματήσω. Είχαμε λίγο χρόνο για συζήτηση: τους ρώτησα πώς και γιατί ο Σαββόπουλος έγραψε το τραγούδι και όταν απάντησαν με ακρίβεια, τους ρώτησα τι τους έκανε εντύπωση και τι συγκράτησαν από τα λόγια του. Σχολίασαν την προτεραιότητα της μουσικής πάνω στον στίχο και την περίοδο της αισιοδοξίας (το τελευταίο στοιχείο το συγκράτησαν ίσως επειδή ερχόταν σε αντίθεση με τη δική μας εποχή).

Όταν χτύπησε το κουδούνι τούς μοίρασα σε φωτοτυπίες απόσπασμα από το μυθιστόρημα της Μαρίας Ιορδανίδου *Λωξάντρα* για να το διαβάσουν στο σπίτι ως ατομική εργασία.

Β' φάση

2η ώρα

Το τμήμα βρισκόταν στην τάξη του χωρισμένο σε ομάδες. Πριν από αυτό έγινε ενημέρωση από τους μαθητές τριών συμμαθητών τους που έλειπαν την προηγούμενη ώρα για τις δραστηριότητές της και για το θέμα της ενότητας που αρχίσαμε. Μοιράζοντας το [φύλλο εργασίας 2](#) για το κείμενο της *Λωξάντρας* ρώτησα αν το είχαν όλοι διαβάσει. Υπήρχαν κάποιοι που δεν το είχαν κάνει και αυτό δυσκόλεψε κυρίως μία ομάδα της οποίας τα περισσότερα μέλη δεν μπορούσαν να ανταποκριθούν στις ερωτήσεις. Παρόλα αυτά δόθηκε χρόνος στις ομάδες να συμπληρώσουν το πρώτο μέρος των ερωτήσεων έτσι ώστε να μπορέσουν να κατατοπιστούν και οι υπόλοιποι. Μάλιστα το [φύλλο εργασίας 2](#) δόθηκε σε όλους τους μαθητές προκειμένου να μπορέσουν στο σπίτι με τη βοήθειά του να κατανοήσουν καλύτερα το κείμενο.

Συζητήσαμε την πρώτη δέσμη των ερωτήσεων στις οποίες οι μαθητές ανταποκρίθηκαν, αν και δήλωσαν ότι τους δυσκόλεψε η γλώσσα του κειμένου. Στην ερώτηση πού γίνεται αυτή η γιορτή μιλήσαμε λίγο για την Κωνσταντινούπολη στα τέλη του 19^{ου} αιώνα. Οι υπόλοιπες ερωτήσεις απαντήθηκαν σχετικά γρήγορα: ποιος πραγματοποιεί τη γιορτή, με ποια αφορμή, τι είδους γιορτή είναι κλπ. Έτσι συμπληρώθηκε η «κάρτα εισόδου» της. Κάποιος μαθητής υπενθύμισε ότι υπάρχει και μία τηλεοπτική σειρά βασισμένη στο μυθιστόρημα. Αφού διάβασα το απόσπασμα με τα ρούχα έγινε αρκετή συζήτηση για τον ρόλο τους. Όμως η ώρα είχε περάσει χωρίς να εξαντλήσουμε τις ερωτήσεις του [φύλλου εργασίας 2](#). Ως ατομική εργασία έδωσα φωτοτυπία με τα κείμενα των Ντίκενς και Παπαδιαμάντη (βλ. [Παράρτημα](#)).

3η ώρα

Το τμήμα βρισκόταν στην τάξη του και ήταν χωρισμένο σε ομάδες. Οι μαθητές διαμαρτύρονταν επειδή δεν είχαν καταλάβει τίποτε από το κείμενο του Παπαδιαμάντη που τους είχα μοιράσει ως ατομική εργασία την προηγούμενη ώρα (αντιθέτως τους άρεσε πολύ το κείμενο του Ντίκενς). Τους εξήγησα ότι όντως ήταν δύσκολο για την ηλικία τους, ότι θα προσπαθούσαμε να το διαβάσουμε μαζί και πώς ήμουν σίγουρη ότι μετά από λίγο δεν θα τους φαινόταν το ίδιο αδιαπέραστο.

Τους πρότεινα να τελειώσουμε πρώτα την επεξεργασία του κειμένου της *Λωξάντρας*, επειδή είχαμε παραλείψει κάποιες ερωτήσεις από το [φύλλο εργασίας 2](#) και επειδή την προηγούμενη φορά αρκετοί μαθητές δεν το είχαν διαβάσει. Έτσι άφησα λίγο τις ομάδες να συζητήσουν για τις τελευταίες ερωτήσεις του [φύλλου εργασίας 2](#) και μετά από πέντε λεπτά μιλήσαμε ξανά για τη λειτουργία των ρούχων, για το πώς δημιουργείται η αφθονία (οι μαθητές εντόπισαν την αναφορά στο κέρασ της Αμαλθείας, την περιγραφή των ρούχων, τον κατάλογο με τα φρούτα στο τραπέζι). Για τις ερωτήσεις σχετικά με τον διάλογο και τα επίπεδα λόγου δυσκολεύτηκαν αρκετά και έπρεπε να τους καθοδηγήσω για να παρατηρήσουν τον λόγο του αφηγητή, τις λαϊκές λέξεις, το κωνσταντινοπολίτικο ιδίωμα, τις γαλλικές λέξεις και τη διακωμώδησή τους.

Η δεύτερη δέσμη ερωτήσεων του [φύλλου εργασίας 2, το οποίο](#) είχε δοθεί την προηγούμενη ώρα, συμπληρώθηκε από όλους τους μαθητές μέσα από τις εργασίες της ομάδας και από τη συζήτηση¹).

Την προηγούμενη φορά κάποιος μαθητής είχε αναφέρει την τηλεοπτική σειρά, έτσι θεώρησα ότι θα ήταν χρήσιμη μια σύγκρισή της με το κείμενο. Είδαμε λοιπόν λίγα λεπτά από το επεισόδιο της *Λωξάντρας* που υπάρχει στο αρχείο της ΕΡΤ ([επεισόδιο 4](#), από το 4'-5', 10'-16') για να δουν τα παιδιά πώς αναπαρίσταται η

¹ Βλ. στον Φάκελο Τεκμηρίων το αρχείο fe_loxandra_5.

εποχή. Έδειξαν ενδιαφέρον για τα ρούχα, για το πώς αποδίδονται τα πρόσωπα και πώς μεταφέρθηκαν οι διάλογοι.

Στη συνέχεια εργάστηκαν στο πρώτο μισό από το [φύλλο εργασίας 3](#) για τα κείμενα του Ντίκενς και του Παπαδιαμάντη, σε όσες ερωτήσεις αφορούσαν το πρώτο κείμενο που τους φάνηκε –όπως και ήταν– εύκολο. Οι ομάδες απάντησαν με επάρκεια αφού οι περισσότεροι το είχαν κατανοήσει· ήταν άλλωστε γνωστό και αγαπητό από την προηγούμενη σχολική χρονιά.

Για την επόμενη φορά τους ζήτησα να προσπαθήσουν ξανά να διαβάσουν το κείμενο του Παπαδιαμάντη (βλ. [Παράρτημα](#)) ενώ τους μοίρασα σε φωτοτυπία και το κείμενο του *Πατούχα*, με το οποίο επρόκειτο να ασχοληθούμε στη συνέχεια, για όποιον είχε χρόνο να το διαβάσει.

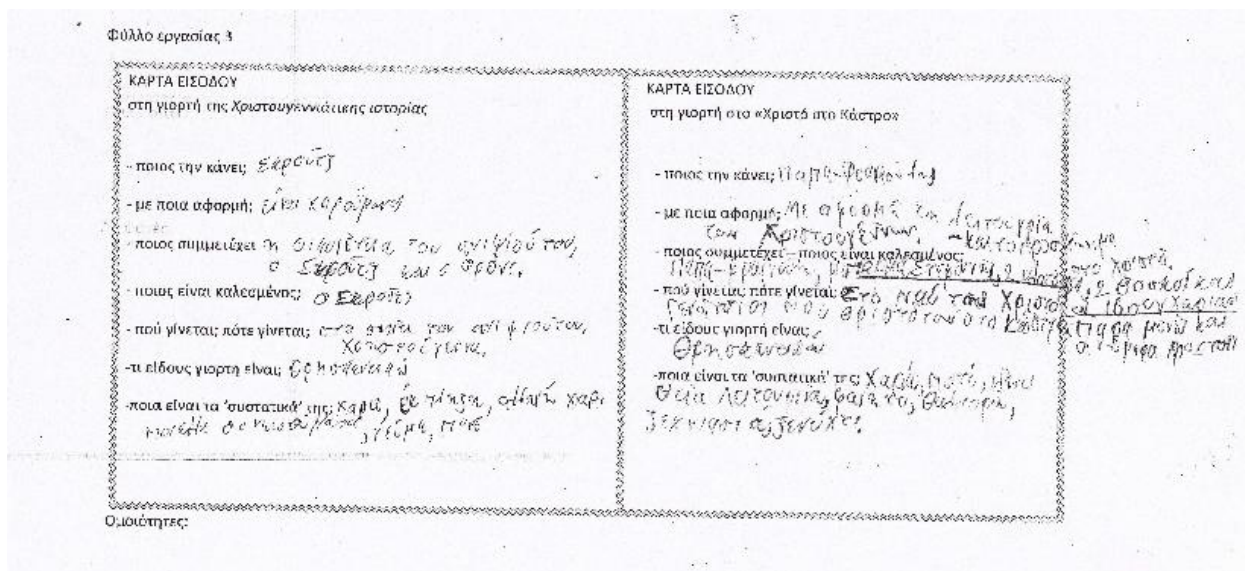
4η ώρα

Το τμήμα βρισκόταν στην τάξη του αλλά η μέρα ήταν δύσκολη: ήταν η επόμενη της αναγγελίας του θανάτου του Βαγγέλη Γιακουμάκη και τα παιδιά ένιωθαν ιδιαίτερα αναστατωμένα. Μου ζήτησαν να συζητήσουμε το θέμα και προσπάθησα αφενός να ανταποκριθώ στην ανάγκη τους, αφετέρου να μην αφιερώσουμε όλη την ώρα σε αυτή τη συζήτηση. Έτσι, αφού κάναμε μια σύντομη συζήτηση, πρότεινα να αφιερώσουμε για αυτό το θέμα χρόνο στο μάθημα της Γλώσσας – να προτείνουν οι ίδιοι κάποια υποθέματα και η ίδια τους υποσχέθηκα να τους μοιράσω κάποια ενδιαφέροντα κείμενα που είχα διαβάσει στο μεταξύ για το θέμα. Πρότεινα ενασχόληση εις βάθος και όχι εν θερμώ όπως γινόταν τις μέρες εκείνες από όλους, αφού η συναισθηματική φόρτιση ήταν μεγάλη.

Η ατμόσφαιρα δεν ήταν κατάλληλη για κείμενα γιορτής και αφού είχε περάσει κάποια ώρα, πρότεινα να διαβάσουμε μαζί το κείμενο του Παπαδιαμάντη το οποίο είχαμε αφήσει την προηγούμενη φορά. Έτσι έκανα μια ανάγνωση εξηγώντας κάποιες λέξεις και θέτοντας βασικές ερωτήσεις κατανόησης. Είναι χαρακτηριστικό ότι η πρώτη αντίδραση των μαθητών όταν βρίσκονται αντιμέτωποι με ένα κείμενο που τους φαίνεται δύσκολο είναι να παραιτούνται από οποιαδήποτε προσπάθεια. Όμως τα

παιδιά ήταν καλοπροαίρετα και μέχρι το τέλος της ώρας καταφέραμε να τελειώσουμε την ανάγνωση και να απαντήσουμε στοιχειωδώς στις ερωτήσεις².

Ήταν μια περίεργη ώρα, εκτός του πνεύματος του σεναρίου, αφού τα παιδιά του τμήματος είναι γλυκά και ευαίσθητα και δεν μπορούσαν να ξεχάσουν το θέμα της ημέρας· δεν υπήρχε λόγος άλλωστε να γίνει κάτι τέτοιο.

Ως ατομική εργασία ζήτησα την επόμενη φορά να διαβάσουν το απόσπασμα από το μυθιστόρημα του Ι. Κονδυλάκη *Πατούχας* (για το οποίο δήλωσαν όσοι το κοίταζαν ότι είναι και αυτό στα «αρχαία» όπως και του Παπαδιαμάντη!).

5η ώρα

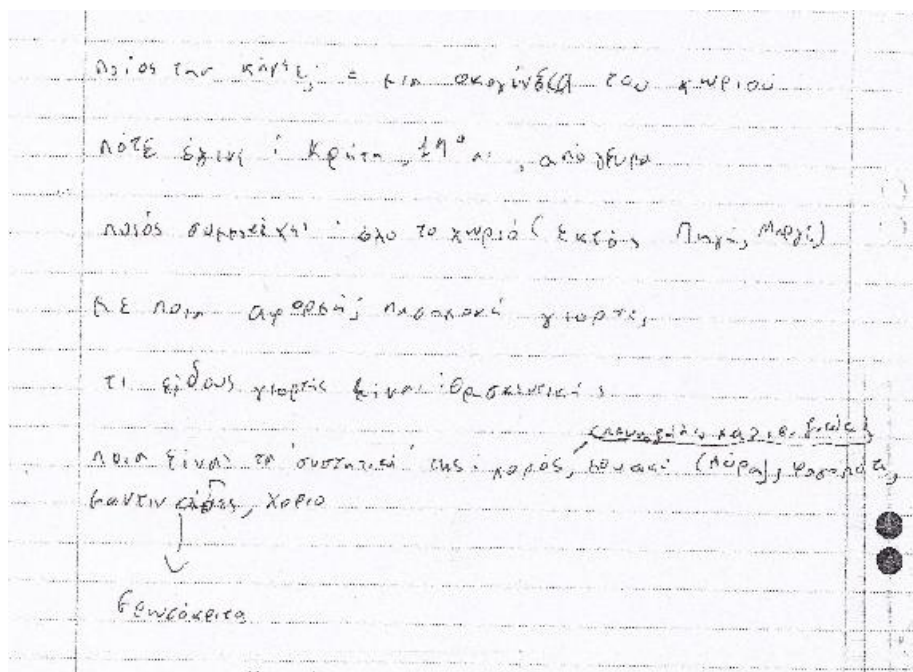
Το τμήμα βρισκόταν στην τάξη του (δεν μπορέσαμε να έχουμε το εργαστήριο όπως προβλεπόταν από το σενάριο). Αυτήν την ώρα θα εργαζόμασταν σε ολομέλεια και θα μελετούσαμε το απόσπασμα από τον *Πατούχα*, το οποίο αναφέρεται σε μια γιορτή του χωριού στην οποία παρίσταται ο Πατούχας –κάποια στιγμή μάλιστα αρχίζει να χορεύει– και το οποίο έχει πολύ χιούμορ. Επειδή δυσκολεύτηκαν και με αυτό το κείμενο, διαβάσαμε όλοι μαζί εκτεταμένα αποσπάσματα: οι μαθητές με κατάλληλη

² Βλ. στον Φάκελο Τεκμηρίων το αρχείο fedickens_papad1.

ανάγνωση και με διευκρινιστικά σχόλια απόλαυσαν το χιουμοριστικό χαρακτήρα του – ίσως η εμπειρία τους από ανάλογα γλέντια να τους βοήθησε στην κατανόηση.

Στη συνέχεια προσπαθήσαμε όλοι μαζί να δημιουργήσουμε μια κάρτα εισόδου για τη συγκεκριμένη γιορτή, όπως είχαμε κάνει και για τα προηγούμενα κείμενα, η οποία έγινε στον πίνακα. Οι μαθητές έφτιαχναν με άνεση τις ερωτήσεις (σύμφωνα με το πρότυπο του προηγούμενο [φύλλο εργασίας 2](#) για τη Λωξάντρα αλλά και για τους Ντίκενς-Παπαδιαμάντη). Κρατώντας σημειώσεις έδιναν και τις απαντήσεις στη συνέχεια, αν και η ίδια δεν τις έγραφα στον πίνακα³.

Στην ερώτηση ποιο στοιχείο είναι κοινό με τη γιορτή της Λωξάντρας, οι μαθητές απάντησαν το κέφι και το χιούμορ, όπως ήταν αναμενόμενα, και στην ερώτηση ποιο είναι το στοιχείο που δεν το είχαμε συναντήσει μέχρι τότε στις γιορτές και τις συνεστιάσεις απάντησαν τον χορό.

Τους ρώτησα ποια εικόνα τούς έκανε εντύπωση και συμφώνησαν σε αυτήν του τυφλού λυράρη:

³ Βλ. ό.π. το patouchas.

Ο τυφλός λυράρης Αλεξανδρής, καθήμενος εις το μέσον του χορού, φαίνεται γοητευόμενος υπό της μουσικής του. Εκίνει την κεφαλήν δεξιά και αριστερά, ως ν' απεδίωκε μνίας και εμειδία το ψυχρόν και μισόν μειδίαμα του τυφλού, από το οποίον λείπει των οφθαλμών η ακτινοβολία. Υπό την κίνησιν του δοξαριού του έφευγον γοργόπτεροι του «πηδηκτού» οι ήχοι. Και όλος ο κύκλος των χορευτών εκινείτο διά μιας ως είς άνθρωπος, και των ποδών ο κρότος αντήχει ταυτοχρόνως και τόσον δυνατά, ώστε εσειέτο ενόμιζες, το έδαφος. Ηρχοντο στιγμαί κατά τας οποίας η λύρα εγαύγιζε, κατά την χαρακτηριστικήν έκφρασιν, ο δε χορός εμαίνετο. Τότε δε οι χορευταί φαίνοντο ως μεγεθυνόμενοι εις γίγαντας των οποίων αι κεφαλαί ήγγιζαν σχεδόν την οροφήν. Οι πασαλίδες ανεταράσσοντο εις τας ζώνας των νέων και τα στήθη των χορευτριών έτρεμαν και εσπαρτάριζαν υπό τα μεταξωτά «στηθούρια».

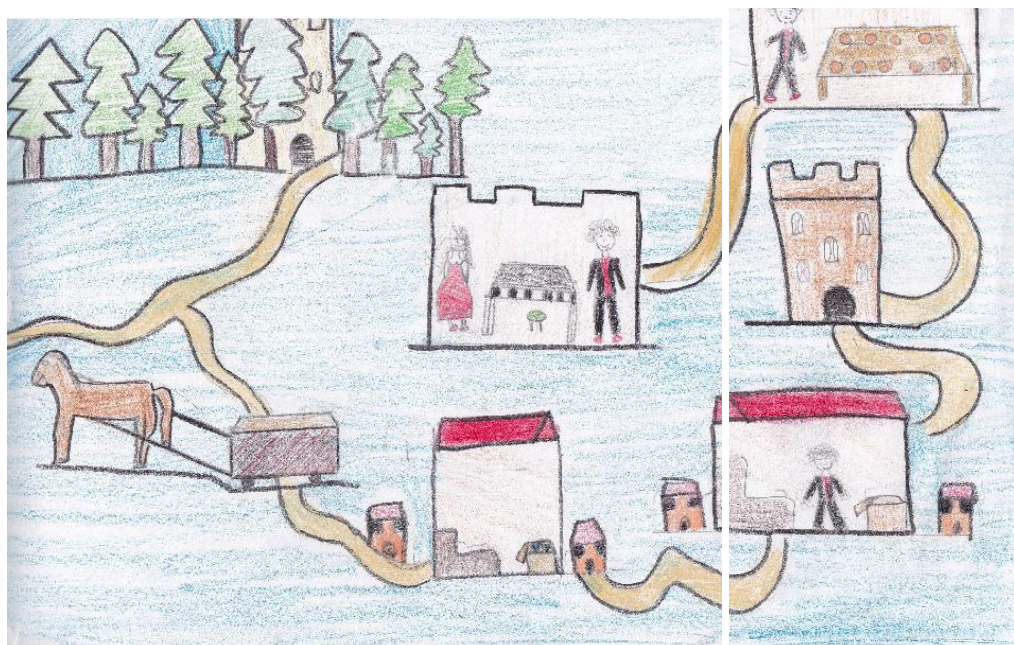
Με αυτήν την ευκαιρία, είδαμε πιο αναλυτικά το κείμενο: Γιατί ο αφηγητής επιλέγει ο λυράρης –ο καλλιτέχνης– να είναι τυφλός; Πώς θα εκμεταλλευτεί αυτό το στοιχείο ο αφηγητής αργότερα; (Ο λυράρης θα «ακούσει» και δε θα δει τον Πατούχα όταν θα μπει στο χορό). Εντοπίσαμε τις παρομοιώσεις και τις μεταφορές. Τέλος κάποιος μαθητής προσπάθησε να αναπαραστήσει τον λυράρη.

Στο τέλος της ώρας μοιράστηκαν αποσπάσματα από το μυθιστόρημα *Ο Μεγάλος Μωλν* του Αλαίν Φουρνιέ που δεν ξεπερνούσαν τις δύο (πυκνές) φωτοτυπημένες σελίδες.

δη ώρα

Το τμήμα ήταν χωρισμένο σε ομάδες και οι μαθητές γκρίνιαζαν επειδή τα αποσπάσματα από τον *Μεγάλο Μωλν* τους φάνηκαν πολλά και επειδή δήλωσαν ότι δεν κατάλαβαν ιδιαίτερα το κείμενο. Τους έκανα μια γενική εισαγωγή για το μυθιστόρημα και για το πρόσωπο του Μωλν και τους άφησα να σκεφτούν πάνω στο συγκεκριμένο ερώτημα για κάθε ομάδα από το [φύλλου εργασίας 4](#). Προσπάθησα όμως να βοηθήσω όσο μπορούσα τις ομάδες καθοδηγώντας τις. Η πρώτη έπρεπε να

καταγράψει τη διαδρομή του αγοριού μέχρι τους χώρους της γιορτής: δύο μέλη από την ομάδα διάβασαν στην κυριολεκτική της σημασία τη λέξη «σχεδιάζω» και αρχίζουν να ζωγραφίζουν (κάτι που είναι ιδιαίτερα σημαντικό καθώς το ένα μέλος έχει σοβαρά μαθησιακά προβλήματα). Τους ενθάρρυνα και μιλήσαμε για τη διευθέτηση πάνω στο χαρτί των κτηρίων και των αντικειμένων που αναφέρονται στο κείμενο. Δεν πρόλαβαν βέβαια την ώρα εκείνη να ολοκληρώσουν τη ζωγραφιά, αλλά την επόμενη φορά δύο μέλη της ομάδας την είχαν τελειώσει:

Έχει ενδιαφέρον ότι οι μαθητές που ζωγράρισαν τοποθέτησαν τη σκηνή με το κορίτσι και το πιάνο στο κέντρο της ζωγραφιάς (ενώ στο κείμενο είναι το τέλος μιας πορείας).

Η δεύτερη ομάδα κατάφερε να καταγράψει τις διαφορετικές ομάδες προσώπων που συναντάει ο νεαρός ήρωας, κάποια από τα οποία είναι μυστηριώδη.

Η τρίτη ομάδα προσπάθησε να εντοπίσει το μυστήριο και το παράξενο στους χώρους που διαδέχονται ο ένας τον άλλο, χωρίς ο ήρωας να είναι σίγουρος τι ακριβώς είναι κάθε φορά, τα πρόσωπα μασκαρεμένα και παράξενα, τον αδιευκρίνιστο λόγο της γιορτής (μπαλ μασκέ ή αρραβώνας;).

Η τέταρτη δυσκολεύτηκε πολύ να απαντήσει στην ερώτησή της (να διαπιστώσει αν ό,τι ζει ο Μωλν είναι όνειρο ή φαντασία): τους βοήθησα να εντοπίσουν τη χρήση του «ίσως» στις διαπιστώσεις του ήρωα, την αβεβαιότητά του για ό,τι βλέπει και στο τέλος τη σκηνή του ζωντανού ονείρου.

Η πέμπτη ομάδα αναδιηγήθηκε την τελευταία σκηνή και κατέγραψε τα συναισθήματα του ήρωα, τη χαρά, τη βεβαιότητα ότι αγγίζει το όνειρό του, την έκσταση.

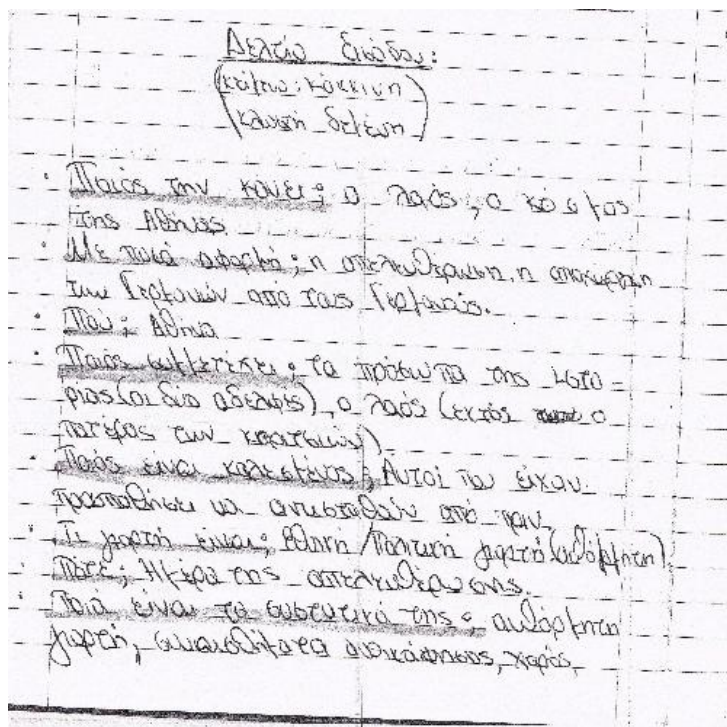
Τους ρώτησα ποιο ήταν το καινούργιο στοιχείο της γιορτής που εισήγαγε αυτό το κείμενο και απάντησαν εύκολα πως ήταν η μεταμφίεση. Τους μίλησα λίγο για το *καρναβαλικό* στοιχείο και τη σχέση του με τη γιορτή. Θυμήθηκαν και τη συζήτηση που είχαμε για τα ρούχα με αφορμή το κείμενο της *Λωζάντρας*.

Για την επόμενη φορά τους μοίρασα τα τελευταία κείμενα που ήταν αποσπάσματα από το κείμενο της Ζωρζ Σαρή, *Κόκκινη κλωστή δεμένη* και ένα σύντομο [απόσπασμα](#) από το μυθιστόρημα του Νίκου Καζαντζάκη *Αναφορά στο Γκρέκο* μαζί με μια βοηθητική ερώτηση.

7η ώρα

Η τελευταία ώρα της Β΄ φάσης βρήκε το τμήμα στην αίθουσά του. Αυτήν την ώρα δουλέψαμε σε ολομέλεια επειδή ορισμένες μαθητές έλειπαν σε σχολικές δραστηριότητες και κάποιες ομάδες δε θα μπορούσαν να λειτουργήσουν. Με τη βοήθεια των δύο κειμένων μιλήσαμε για ένα είδος γιορτής που συναντούσαμε για πρώτη φορά, την πολιτική-εθνική γιορτή. Η συρραφή αποσπασμάτων από την *Κόκκινη κλωστή δεμένη* της Ζωρζ Σαρή αφορά τους αυθόρμητους εορτασμούς των Αθηναίων κατά την αποχώρηση των Γερμανών και το τέλος της Κατοχής και του πολέμου. Οι δύο ηρωίδες βάζουν στη θέση τους τον αυστηρό πατέρα που επιμένει σε μια συνετή συμπεριφορά προσπαθώντας να τις πείσει να μη βγουν έξω, διεκδικούν τη συμμετοχή τους στη γιορτή και βιώνουν τη μοναδική ατμόσφαιρα της απελευθέρωσης. Το κείμενο άρεσε πολύ στους μαθητές γιατί ήταν σαφώς πιο εύκολο από τα προηγούμενα. Μου ζήτησαν να κάνουμε μαζί μια κάρτα εισόδου, όπως και για

το απόσπασμα του Πατούχα και έτσι έγινε, στον πίνακα, με ερωτήσεις που έθεταν και απαντούσαν οι ίδιοι οι μαθητές:

Το [απόσπασμα](#) από το κείμενο του Καζαντζάκη τους φάνηκε πιο δύσκολο. Το διάβασα δυνατά, αφού ήταν πολύ μικρό και προσπάθησα να το τοποθετήσω στον χρόνο (την άφιξη του πρίγκιπα Γεωργίου στην Κρήτη το 1897 και την αρχή της Κρητικής Πολιτείας), να το συνδέσω με τους εορτασμούς της προηγούμενης χρονιάς στην πόλη μας για την ένωση της Κρήτης με την Ελλάδα. Το αναλύσαμε σε αδρές γραμμές, ιδιαίτερα το σημείο που ο αφηγητής εκθέτει τα συναισθήματά του (το αίσθημα της πληρότητας, της υπέρβασης, της ένωσης των πάντων) αλλά και των συμπολιτών του: Οι Κρήτες βιώνουν την άφιξη του πρίγκιπα ως μια στιγμή επιβεβαίωσης της εθνικής τους απελευθέρωσης με μια ιδιαίτερη ένταση.

Οι μαθητές δυσκολεύτηκαν να βρουν ότι και οι δύο γιορτές έχουν κοινά στοιχεία: ότι είναι δηλαδή πολιτικές.

Δόθηκε ως ατομική (ή συλλογική αν ήθελαν) εργασία για την επόμενη φορά να γράψουν ένα κείμενο που να περιγράφει μια γιορτή. Η περιγραφή θα έπρεπε να χρησιμοποιήσει στοιχεία από τα κείμενα που είχαμε διαβάσει.

Γ' φάση

8η ώρα

Το τμήμα βρισκόταν στην τάξη του, χωρισμένο σε ομάδες. Τους μοίρασα το [φύλλο εργασίας 6](#) και ακούσαμε στον διαδραστικό πίνακα το τραγούδι «[Το πάρτυ](#)» του Λουκιανού Κηλαηδόνη. Με το τραγούδι αυτό οι μαθητές ήρθαν σε επαφή με μια πιο σύγχρονη μορφή γιορτής.

Οι ομάδες συμπλήρωσαν τις ερωτήσεις και στη συνέχεια τις συζητήσαμε απαντώντας σε κάθε ερώτηση ξεχωριστά, ενώ έπαιρνε κάθε ομάδα τον λόγο. Οι μαθητές αναγνώρισαν τους αναμενόμενους καλεσμένους. Βρήκαν επίσης σχετικά εύκολα ότι πρόκειται για καλλιτέχνες (τραγουδιστές, ζωγράφοι). Επίσης δήλωσαν ότι θα καλούσαν κάποιους από αυτούς στη δική τους γιορτή. Στο τελευταίο ερώτημα τους άφησα να γράψουν και κάποιους άλλους που θα μπορούσαν να προσκαλέσουν. Έτσι εμφανίστηκαν προσκεκλημένοι τραγουδιστές και ηθοποιοί αγαπητοί στους μαθητές. Ήταν μια διασκεδαστική στιγμή για την τάξη και οι μαθητές απολάμβαναν τη σύνθεση μιας γιορτής με διασημότητες που οι ίδιοι είχαν επιλέξει και τις οποίες εγώ αρκετές φορές δε γνώριζα, οπότε μου εξηγούσαν⁴.

⁴ Βλ. ό.π. fe_party_4.

Φύλλο εργασίας

Θα ακούσουμε ένα παλιό τραγούδι ενός τραγουδοποιού, που ληστέυσε κληρονομία, που μιλάει για μια υλιστική γιορτή, ένα πάρτι φανταστικό (με την κυριολεκτική έννοια της λέξης).

Το πάρτι (1982)	Να 'ρθει ο Σεγκόζια	Να 'ρθει ο Μακλάρ εν	Στην αίθουσα να περάσει η παρτίτα μαζί!	Αναγνωρίσατε κάποιον από τους καλεσμένους;
Θέλω ένα βράδυ να κάνω ένα πάρτι	Να 'ρθει ο Πικάσο	Να 'ρθει ο Νάτομο	Γιατί να γιορτάζω για	Ποιος άσπας; Μανώλης Σαββίδης, Παναγιώτης Νικολαΐδης, Γεώργιος Νικολαΐδης, Βασίλης Μανώλης Σαββίδης, Τάσος Ζωρζ, Νίκος Ραβάνης, Ας προσπαθήσουμε να ερμηνεύσουμε το τραγούδι.
Πάρτι από εκείνα τα παλιά και να καλέσω σε εκείνο το πάρτι	Να 'ρθει κι ο Μπρέλ	Να 'ρθει ο Γκουανταν	στη μπάνα να περάσει η παρτίτα μαζί	Αντιλήφθηκα στο τραγούδι ποιόν είναι αυτός ο καλεσμένος, έχουν κάτι κοινό;
να 'ρθουν τα πιο καλά παιδιά	Να 'ρθει ο Μπράζι	Να 'ρθει ο Σεφέρης	Γιούχα Χίμα Γκα!	
να 'ρθουν τα πιο καλά παιδιά	Να 'ρθει κι ο Μπρόνκαρι	Να 'ρθει ο Ριπα	Και εμμερώνοντας την άλλη μέρα	
Να 'ρθει ο Θεάτι	Να 'ρθει κι ο Ρέλι	Να 'ρθει ο Μικέλης	άπαν το σύνθημα δάδα εγώ	
Να 'ρθει ο Ράφορ	Και να 'ρθει κι ο Μπρεχτ	Να 'ρθει ο Ντασέν	σ' ένα απρόστατο θα μπούμε άλλο	
Να 'ρθει ο Μπράζι	Να 'ρθει ο Σαββόπουλος	Να 'ρθει ο Ντιλγκερ	να συνειδησουμε στον ουρανό!	Θα καλούσατε κάποιον από αυτούς σε μια δική σας γιορτή;
Να 'ρθει ο Σαράν	Να 'ρθει κ. ο Λόκιερ	Να 'ρθει ο Πένγκος		Νίκος, Βασίλης, Γεώργιος, Ραβάνης, Σαββίδης, Μανώλης, Νικολαΐδης, Τάσος Ζωρζ, Νίκος Ραβάνης, Ας προσπαθήσουμε να ερμηνεύσουμε το τραγούδι.
Να 'ρθει ο Καντίνα	Να 'ρθει ο Τζέρεμυ	Να 'ρθει ο Μπράμς	Για, χα, χα, για, χα, χα	
Να 'ρθει κι ο Μπάργκες	Να 'ρθει ο Τροφό	Να 'ρθει ο Άμπαι	σ' ένα βαθύ μπουστράφι	
Να 'ρθει ο Σινάτρα	Να 'ρθει ο Τζην Κέλλυ	με τον Κουτέλλο	Για, χα, χα, γ ο, χα, χα	
και να 'μαι κι εγώ	Να 'ρθει ο Έκος Τραβλιν	Να 'ρθει ο Τσιτσάνης	μ' ένα μπουκάλι ουδμί	
Για, χα, χα, για, χα, χα	και εσθονικά να μου κάρει ο Ζορζ	και να 'ρθει κι ο Μπρεχ		
σ' ένα βαθύ μπουστράφι	Για, χα, χα, για, χα, χα	Για, χα, χα, για, χα, χα		
Για, χα, χα, για, χα, χα				
μ' ένα μπουκάλι ουδμί				

Στη συνέχεια τους μοίρασα το τελικό φύλλο εργασίας που είναι ανακεφαλαιωτικό και αναστοχαστικό. Κάθε ομάδα θα προσπαθούσε να θυμηθεί τα είδη των γιορτών που είχαμε συναντήσει στα κείμενα και να τα τοποθετήσει σε κατηγορίες, καθώς και να φτιάξει έναν πίνακα με τα απαραίτητα στοιχεία της γιορτής, όσα είχαμε συναντήσει ήδη στα κείμενα που μελετήσαμε. Στο τέλος οι ομάδες σημείωσαν ένα στοιχείο από τα κείμενα αυτά και δημιούργησαν τη γιορτή τους.

Όλες οι δραστηριότητες έγιναν προφορικά. Όσον αφορά τα διαφορετικά είδη γιορτών οι ομάδες προσπάθησαν να κατηγοριοποιήσουν όσες είχαμε συναντήσει και κατέγραψαν τα «συστατικά» τους.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Ας σκεφτούμε μαζί τα κείμενα που διαβάσαμε καιας προσμεστούμε να ανακαλύψουμε τα διαφορετικά είδη γιορτής που έχουμε συναντήσει:

Ολοκληρωτική, Θεολογική, Κοινωνική - Ηθική, Πολιτική, Προσωπική, Διεθνή.

όπως και τα συστατικά τους (μπορούμε να κάνουμε έναν πίνακα στο κέντρο του οποίου να κυλάει η γιορτή:

Έχει ενδιαφέρον να παρατηρήσουμε ό,τι οι μαθητές συγκράτησαν από κάθε κείμενο:

Κι αν μαγειρεύαμε μια δική μας γιορτή:

Ας επιλέξουμε από κάθε κείμενο που διαβάσαμε ένα στοιχείο που θα μικροδοσάμε να χρησιμοποιήσουμε για να ετοιμάσουμε μια δική μας φανταστική γιορτή. Το στοιχείο αυτό μπορεί να έχει σχέση με το θέμα, την ιστορία αλλά και με τον τρόπο που είναι γραμμένα τα κάθε κείμενο.

Εχουμε και λέμε λοιπόν:

Από τη «Λωδάνδρα»: Ρ.Α.Α.Α.

Από τη «Χριστουγεννιάτικη ιστορία»: αλληλεγγύη, κληρονομία.

Από το «Στο Χριστό στο Κάιρο»: Δείτε τα κείμενα.

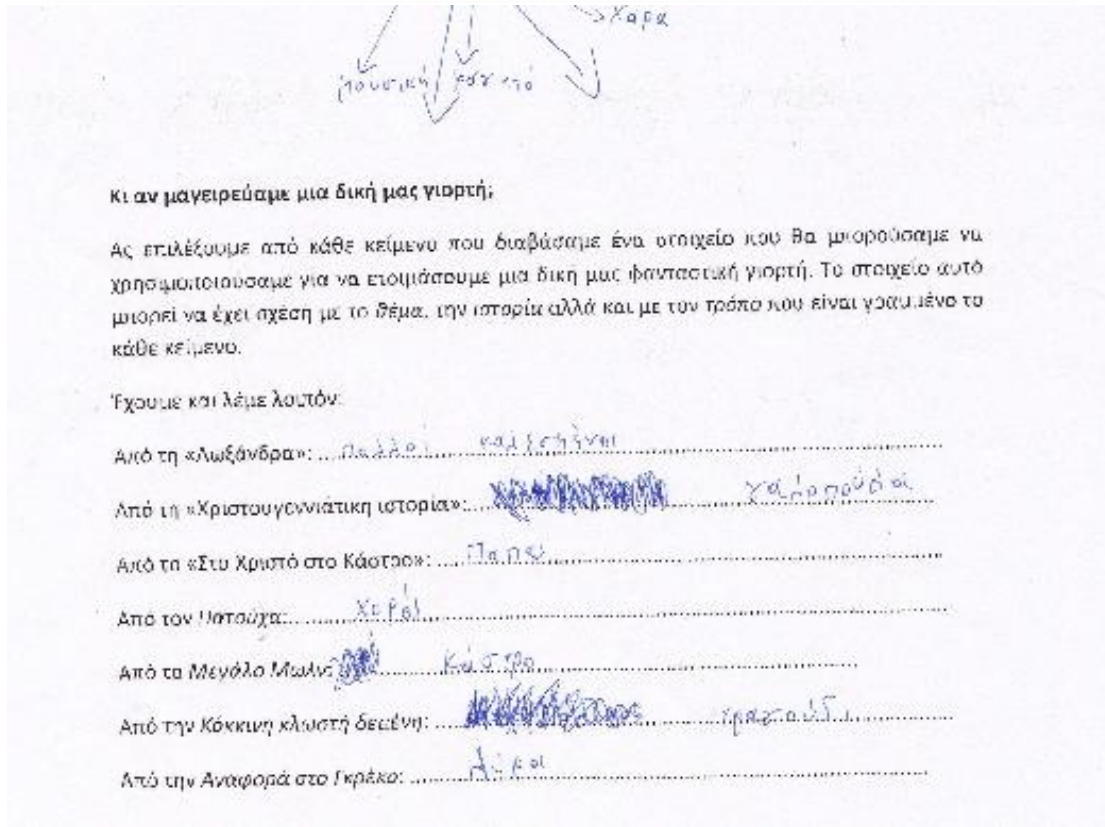
Από τον Πατούχα: Παρ. Δεκαοκτώ, Χ.Υ.Ε.

Από το Μεγάλο Μωλό: Ρίαντα.

Από την Κόκκινη κλωστή δεμένη: Σημειώστε.

Από την Αναφορά στο Γκόγκο: Πείραγμα, Γνώση.

Ας φτιάξουμε τώρα τη δική μας γιορτή:

Οι γιορτές που έφτιαξαν προφορικά οι ομάδες ήταν χαρούμενες και ευφάνταστες. Ατομικές εργασίες με περιγραφές γιορτής μού έφεραν αρκετοί πριν από την τελευταία αυτή ώρα, αλλά και μετά από αυτήν. Κάποια κείμενα ήταν εμπνευσμένα από το τραγούδι «[Το πάρτυ](#)» του Λ. Κηλαηδόνη⁵, ενώ κάποια άλλα από τη γιορτή του Πάσχα που ήταν πρόσφατη⁶.

⁵ Βλ. ό.π. το [teliko_keimeno_1](#).

⁶ Βλ. ό.π. το [teliko_keimeno_2](#), 2b, 3.

ΣΤ. ΦΥΛΛΟ/Α ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Φύλλο εργασίας 1

Αφού εντοπίσαμε τη θεματική με την οποία θα ασχοληθούμε, ας συμπληρώσουμε τη φράση:

Η γιορτή είναι σαν

.....

Θα ακούσουμε ένα πολύ γνωστό τραγούδι του Διονύση Σαββόπουλου, το «Ας κρατήσουν οι χοροί». Ας διαλέξουμε τις λέξεις που θυμόμαστε από αυτό το τραγούδι ως τις πιο σημαντικές για την περιγραφή της **γιορτής**.

.....

.....

.....

Ατομική εργασία: διαβάζουμε το απόσπασμα της Λωξάντρας.

Φύλλο εργασίας 2

Ας γνωρίσουμε την πρώτη μας γιορτή. Για να εισχωρήσουμε όμως σε αυτήν (και στις επόμενες) θα πρέπει να συμπληρώσουμε μια «κάρτα εισόδου» (αλλιώς τα κείμενα δε θα μας επιτρέψουν την είσοδο στον κόσμο τους). Ας συμπληρώσουμε την πρώτη λοιπόν για το κείμενο της Μαρίας Ιορδανίδου, *Λωξάντρα*.

ΚΑΡΤΑ ΕΙΣΟΔΟΥ στη γιορτή στη *Λωξάντρα*

- Ποιος την κάνει;
- Με ποια αφορμή;
- Ποιος συμμετέχει – ποιος είναι καλεσμένος;
- Πού γίνεται; Πότε γίνεται;
- Τι είδους γιορτή είναι;
- Ποια είναι τα «συστατικά» της;

Ωραία, αφού εισχωρήσαμε στη γιορτή της *Λωξάντρας*, ας ερευνήσουμε τα κατατόπια.

- ☉ Ποιος μιλάει σε αυτό το απόσπασμα;
- ☉ Πώς εκφράζεται η *αφθονία* και η *ευφορία*;
- ☉ Ας προσέξουμε τον διάλογο και τη *γλωσσική ποικιλία* η οποία υπάρχει στο κείμενο.
- ☉ Ας προσέξουμε επίσης τη λειτουργία των *ρούχων*.

Ⓢ Σε πολλές γιορτές υπάρχει το στοιχείο της **τελετουργίας**. Σε αυτό το απόσπασμα πού μπορούμε να το επισημάνουμε;

Φύλλο εργασίας 3

ΚΑΡΤΑ ΕΙΣΟΔΟΥ

στη γιορτή της Χριστουγεννιάτικης ιστορίας

- Ποιος την κάνει;
- Με ποια αφορμή;
- Ποιος συμμετέχει
- Ποιος είναι καλεσμένος;
- Πού γίνεται; Πότε γίνεται;
- Τι είδους γιορτή είναι;
- Ποια είναι τα «συστατικά» της;

ΚΑΡΤΑ ΕΙΣΟΔΟΥ

στη γιορτή στο ν «Χριστό στο Κάστρο»

- Ποιος την κάνει;
- Με ποια αφορμή;
- Ποιος συμμετέχει;
- Ποιος είναι καλεσμένος;
- Πού γίνεται; Πότε γίνεται;
- Τι είδους γιορτή είναι;
- Ποια είναι τα «συστατικά» της;

Ομοιότητες:

Διαφορές:

Φύλλο εργασίας 4

Η γιορτή στον *Μεγάλο Μωλν* είναι ξεχωριστή.

Η ομάδα 1 θα προσπαθήσει να σχεδιάσει τη διαδρομή του Μωλν. Από ποιους χώρους περνάει;

Η ομάδα 2 θα καταγράφει τα πρόσωπα που συνάντησε στην παράξενη γιορτή και τους χώρους που τα συναντάει.

Η ομάδα 3 θα προσπαθήσει να βρει τις φράσεις που δείχνουν το μυστήριο και το παράξενο.

Η ομάδα 4 θα προσπαθήσει να διαπιστώσει αν ό,τι ζει ο Μωλν είναι αληθινό ή φαντασία.

Η ομάδα 5 θα καταγράφει τα συναισθήματα του Μωλν στην τελευταία αίθουσα.

Θα θέλατε να βρεθείτε σε αυτήν τη μυστηριώδη γιορτή;

Η γιορτή αυτή περιέχει κάποια στοιχεία που δεν τα έχουμε συναντήσει μέχρι τώρα. Ας τα καταγράψουμε.

Φύλλο εργασίας για το κείμενο του Καζαντζάκη

Ας διαβάσουμε το παρακάτω απόσπασμα από το αυτοβιογραφικό μυθιστόρημα του Νίκου Καζαντζάκη, *Αναφορά στον Γκρέκο*. Για τι είδους γιορτή μιλάει και με ποια ευκαιρία; Με ποια γιορτή από αυτές που έχουμε συναντήσει μοιάζει περισσότερο;

Όταν συλλογιέμαι, ύστερα από τόσα χρόνια, τη μέρα εκείνη που πάτησε ο πρίγκιπας Γεώργιος της Ελλάδας, πάει να πει η λευτεριά, το χώμα της Κρήτης, τα μάτια μου βουρκώνουν ακόμα και τρέχουν. [...]

Δυο στάθηκαν οι ανώτατες μέρες της ζωής μου – η μέρα που πάτησε ο πρίγκιπας Γεώργιος στην Κρήτη, κι ύστερα από χρόνια, η μέρα που γιόρτασε τα δέκα της χρόνια η Επανάσταση στη Μόσχα. Και στις δυο αυτές μέρες ένιωσα πως μπορούν να γκρεμιστούν τα μεσότοιχα – κορμιά, μυαλά, ψυχές και να ξαναγυρίσουν οι άνθρωποι, ύστερα από φοβερή αιματηρή περιπλάνηση, στην αρχέγονη θεϊκιά ενότητα. Δεν υπήρχε εγώ κι εσύ κι εκείνος, όλα είναι ένα, και το ένα ετούτο είναι βαθύ μυστικό μεθύσι και ο θάνατος χάνει το δρεπάνι του, θάνατος δεν υπάρχει, χώρια ένας ένας πεθαίνουμε μα όλοι μαζί είμαστε αθάνατοι, ανοίγουμε τις αγκάλες κι αγκαλιάζουμε ύστερα από τόση πείνα, από τόση δίψα κι ανταρσία, σαν άσωτοι γιοι, τον ουρανό και τη γης, τους δυο γονιούς μας. Πετούσαν οι Κρητικοί τα κεφαλομάντηλά τους στον αέρα, έτρεχαν τα κλάματα και μούσκευαν τ' άσπρα καπετανίστικα γένια, σήκωναν οι μανάδες τα μωρά τους να δουν τον ξανθό γίγαντα, το παραμυθένιο βασιλόπουλο, που 'χε ακούσει το θρήνο της Κρήτης κι είχε κινήσει πριν από αιώνες καθάλα σε άσπρο άλογο σαν το Αι Γιώργη να τη λευτερώσει. Γυαλί έκαμαν τόσους αιώνες τα μάτια των Κρητικών ν' αγναντεύουν το πέλαγο, φάνηκε, δε φάνηκε τώρα θα φανεί... [...]

Και τώρα να, τράνταξε η Κρήτη, άνοιξαν οι τάφοι, ακούστηκε μια φωνή από την κορφή του Ψηλορείτη. Έρχεται! Έφτασε! νατος! Κι οι γέροι καπεταναίοι ροβόλησαν από τα βουνά με τις βαδιές πληγές τους, με τις ασημένιες πιστόλες τους και με τις βροντόλυρες, χτυπούσαν οι

καμπάνες, σειούνταν τα καμπαναριά, καταστολίστηκε η πολιτεία με βάγια και μυρτιές, κι ο ξανθός Αι-Γιώργης στέκουνταν στη δαφνοστρωμένη προκυμαία κι έλαμπε όλο το Κρητικό πέλαγος πίσω από τους ώμους του.

Μέσα στις ταβέρνες οι Κρητικοί τραγουδούσαν, χόρευαν, έπαιζαν τη λύρα. Μα δεν αλάφρωσαν, δε χωρούσαν πια μέσα στα κορμιά τους, φούχτωναν το μαχαίρι, έδιναν μαχαιριές στα μπράτσα και στα μεριά τους, να χυθεί αίμα, ν' αλαφρώσουν. Στην εκκλησιά, σήκωσε τα χέρια του ο Μητροπολίτης κι ήθελε να βγάλει λόγο μα το λαρύγγι του είχε φράξει, ανοιγόκλεισε τα χείλια του: «Χριστός Ανέστη, παιδιά μου», φώναξε κι άλλο δεν μπορούσε να ξεστομίσει. «Αληθώς ανέστη» βρόντηξε απ' όλα τα στήθια, κι οι πολυέλαιοι της εκκλησιάς κουνήθηκαν σα να 'καμε σεισμό.

Ήμουν μικρός κι άπραγος, και το ιερό μεθύσι μέσα μου βάσταξε πολύ μπορεί και να βαστάει ακόμα. Στις πιο βαθιές χαρές μου, και τώρα ακόμα, όταν βλέπω έναστρο ουρανό ή τη θάλασσα ή την ανθισμένη μυγδαλιά ή όταν ξαναζώ τον πρώτο έρωτα, αστράφτει μέσα μου, αδάνατη, η 9^η Δεκέμβρη 1898 που το βασιλόπουλο της Ελλάδος, ο αρραβωνιαστικός της Κρήτης, πάτησε την Κρήτη. Κι όλο το στήθος μου στολίζεται, όπως ολάκερη η Κρήτη τη μέρα εκείνη με μυρτιές και με δάφνες.

Φύλλο εργασίας 6

Θα ακούσουμε ένα παλιό τραγούδι ενός τραγουδοποιού, του Λουκιανού Κηλαηδόνη, που μιλάει για μια ουτοπική γιορτή, ένα πάρτι φανταστικό (με την κυριολεκτική έννοια της λέξης).

Το πάρτι (1982)		Να 'ρθει ο Σεγκόβια	Να 'ρθει ο Τσιτσάνης
		Να 'ρθει ο Πικάσο	και να 'ρθει κι Μπαχ
Θέλω ένα βράδυ να κάνω ένα πάρτι	Να 'ρθει ο Μακλάρεν	Να 'ρθει κι ο Ντίσνεϋ	
πάρτι από εκείνα τα παλιά	Να 'ρθει ο Σάτσμο	Να 'ρθει κι ο Μπρελ	Γιο, χο, χο, γιο, χο, χο
και να καλέσω σε εκείνο το πάρτι	Να 'ρθει ο Γκούντμαν	Να 'ρθει ο Πρίσλεϋ	σ' ένα βαθύ μπουντρούμι
να 'ρθουν τα πιο καλά παιδιά	Να 'ρθει ο Ρομπέν	Να 'ρθει κι ο Βάιλ	Γιο, χο, χο, γιο, χο, χο
	Να 'ρθει ο Σεφέρης	Και να 'ρθει κι ο Μπρεχτ	μ' ένα μπουκάλι ρούμι
Να 'ρθει ο Φελίνι	Να 'ρθει κι ο Ρώτας		Στην πάντα να περάσει η παρέα μας!
Να 'ρθει κι ο Μάρκος	Να 'ρθει ο Μικέλης	Να 'ρθει ο Σαββόπουλος	Γιούχα ι, γιούχα για
Να 'ρθουν οι Μπητλς	Να 'ρθει κι ο Ντασέν	Να 'ρθει ο Λέστερ	Στη μπάντα να περάσει η παρέα μας
Να 'ρθει ο Σαρλώ	Να 'ρθει ο Ντίλιγκερ	Να 'ρθει κι ο Τζέρεμυ	Γιούχα Χίγια Για!
Να 'ρθει ο Καντίνσκι	Να 'ρθει ο Βέγγος	Να 'ρθει ο Τρυφώ	
Να 'ρθει κι ο Μπόρχες	Να 'ρθει ο Γκέρσουιν		Και ξημερώνοντας την άλλη μέρα
Να 'ρθει ο Σινάτρα	Να 'ρθει κι Μπραμ	Να 'ρθει ο Τζην Κέλλυ	όταν το σύνθημα δώσω εγώ
και να 'μαι κι εγώ	Να 'ρθει κι ο Άμποτ με τον Κοστέλλο	Να 'ρθει ο Σκοτ Τζόπλιν	σ' ένα αερόστατο θα μπορούμε όλοι
		και ξαφνικά να	να συνεχίσουμε στον ουρανό!

<p>Γιο, χο, χο, γιο, χο, χο</p> <p>σ' ένα βαθύ μπουντρούμι</p> <p>Γιο, χο, χο, γιο, χο, χο</p>		<p>μπουκάρει ο Ζορό</p> <p>Γιο, χο, χο, γιο, χο, χο</p> <p>σ' ένα βαθύ μπουντρούμι</p> <p>Γιο, χο, χο, γιο, χο, χο</p> <p>μ' ένα μπουκάλι ρούμι</p>	<p>Γιο, χο, χο, γιο, χο, χο</p> <p>σ' ένα βαθύ μπουντρούμι</p> <p>Γιο, χο, χο, γιο, χο, χο</p> <p>μ' ένα μπουκάλι ρούμι</p>
--	--	---	---

Αναγνωρίσατε κάποιον από τους καλεσμένους; Ποιους άραγε;.....

.....

Ας προσπαθήσουμε να απαντήσουμε στο ερώτημα: ποιοι είναι αυτοί οι καλεσμένοι, έχουν κάτι κοινό;

.....

.....

Θα καλούσατε κάποιον από αυτούς σε μια δική σας γιορτή;

.....

Τελικό φύλλο εργασίας

Ας σκεφτούμε μαζί τα κείμενα που διαβάσαμε και ας προσπαθήσουμε να καταγράψουμε τα **διαφορετικά** είδη γιορτής που έχουμε συναντήσει:

.....

.....

.....

όπως και τα **συστατικά** τους (μπορούμε να κάνουμε έναν πίνακα στο κέντρο του οποίου να υπάρχει η γιορτή):

γιορτή

Κι αν μαγειρεύαμε μια δική μας γιορτή;

Ας επιλέξουμε από κάθε κείμενο που διαβάσαμε ένα στοιχείο που θα μπορούσαμε να χρησιμοποιούσαμε για να ετοιμάσουμε μια δική μας φανταστική γιορτή. Το στοιχείο αυτό μπορεί να έχει σχέση με το *θέμα*, την *ιστορία* αλλά και με τον *τρόπο* που είναι γραμμένο το κάθε κείμενο.

Έχουμε και λέμε λοιπόν:

Από τη *Λωξάντρα*:

Από τη *Χριστουγεννιάτικη ιστορία*:.....

Από το «*Στο Χριστό στο Κάστρο*»:

Από τον *Πατούχα*:.....

Από τον Μεγάλο Μωλν:

Από την Κόκκινη κλωστή δεμένη:

Από την Αναφορά στον Γκρέκο:

Ας φτιάξουμε τώρα τη δική μας γιορτή:

Z. ΑΛΛΕΣ ΕΚΔΟΧΕΣ

Το σενάριο θα μπορούσε να καταλήξει στην ετοιμασία μιας γιορτής του σχολείου, όχι με την ευκαιρία των εθνικών επετείων, αλλά π.χ. για το τέλος της σχολικής χρονιάς.

H. ΚΡΙΤΙΚΗ

Τα κείμενα, όπως σημειώνεται και στο συνταγμένο σενάριο, είχαν κάποια δυσκολία για τη Β΄ Γυμνασίου. Για αυτό και ήταν δύσκολο να προχωρήσουμε όσον αφορά τη λογοτεχνική πραγμάτωση από τις καθοδηγητικές ερωτήσεις σε μια «διερεύνηση περισσότερο προσωπική και ελεύθερη από τους μαθητές». Η δομή του σεναρίου πάντως επέτρεψε μείωση των κειμένων. Για πρακτικούς λόγους δεν είχαμε πρόσβαση στο εργαστήριο, έτσι οι ψηφιακοί γραμματισμοί, όπως είχαν οριστεί στο συνταγμένο σενάριο, έμειναν στην ουσία ανενεργοί.

Θ. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

—

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Υλικό για την 1^η ώρα

Ηράκλειο 1952

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

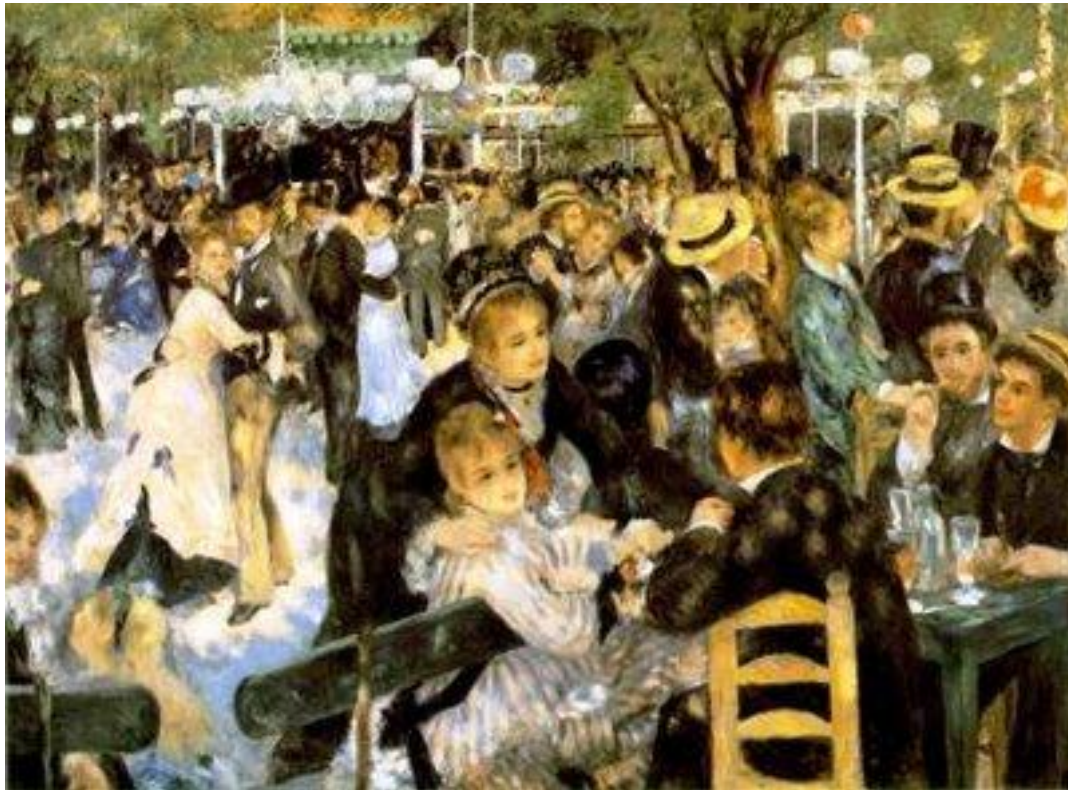
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

σ

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

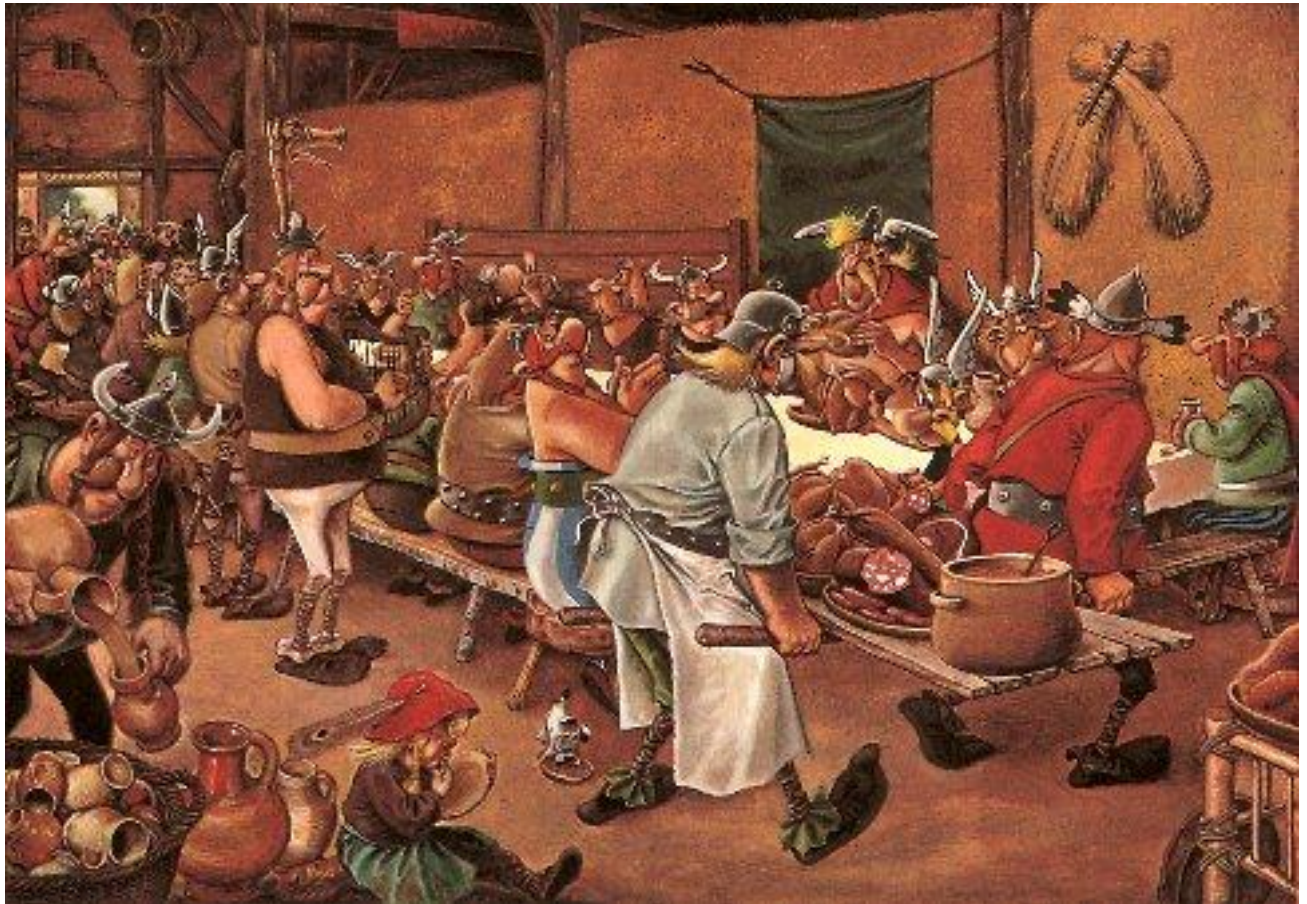

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Κείμενα Ντίκενς-Παπαδιαμάντη

Τσαρλς Ντίκενς, Χριστουγεννιάτικη ιστορία

Η υπόθεση του έργου

Την παραμονή κάποιων Χριστουγέννων, ο Σκρουτζ, ένας ηλικιωμένος τσιγκούνης που δεν αισθάνεται συμπόνια για κανέναν και θεωρεί ότι οι άνθρωποι έχουν αξία μόνο αν του προσφέρουν χρήματα, δέχεται έναν απρόσκλητο επισκέπτη, το φάντασμα του νεκρού συνεργάτη του Τζέικομπ Μάρλεϊ και τριών πνευμάτων. Τα πνεύματα του υποδεικνύουν τα λάθη του και τον βοηθούν να μετανοήσει. Μετά την εμπειρία αυτή, ο πρώην εκμεταλλευτής Σκρουτζ αλλάζει τη συμπεριφορά του και μετατρέπεται στον μεγαλύτερο ευεργέτη της πόλης του. (απόσπασμα από το τέλος του διηγήματος)

Ο Σκρουτζ έτρεξε κι άνοιξε το παράθυρο. Ο ήλιος έλαμπε. Το κρύο ήταν τσουχτερό, αλλά τὸ πρωινὸ εὐχάριστο. «Τι ἡμέρα εἶναι σήμερα;», ρώτησε ἕνα ἀγόρι ποὺ περνοῦσε ἀπὲξω. «Σήμερα ἔχουμε Χριστούγεννα!».

«Α τότε, δὲν τὰ ἔχασα», φώναξε ὁ Σκρουτζ. «Τὰ πνεύματα ἔκαναν τὴ δουλειά τοῦ μέσα σε μὴ μόνον νύχτα!».

«Αγόρι μου», ξαναεἶπε στὸ παιδί. «Τρόξε, σὲ παρακαλῶ, στὸ χασάπη καὶ πὲς του νὰ μοῦ φέρει τὴ μεγαλύτερη γαλοπούλα του. Θὰ σοῦ χαρίσω ἕνα σελίνι, ἴσως καὶ τρία, ἂν ἐπιστρέψεις μέσα σὲ πέντε λεπτά».

Τὸ παιδί δὲ δίστασε στιγμῆ. Ἐτρεξε γρήγορα καὶ ξαναγύρισε λαχανιασμένο, παρέα μὲ τὸν κρεοπώλη, ποὺ κουβαλοῦσε μὴ τεράστια γαλοπούλα.

«Θὰ τὴ στείλω στὸν Μπόμπ Κράτσιτ», κρυφογέλασε ὁ Σκρουτζ, «χωρὶς νὰ μάθει ποιὸς τοῦ τὴ δόρισε».

Τὸ πουλὶ ἦταν τόσο βαρὺ, ὥστε ὁ Σκρουτζ ἀναγκάστηκε νὰ καλέσει ἕνα ἀμάξι γιὰ νὰ τὸ μεταφέρει ὡς τὸ σπίτι τοῦ κλητῆρα του. Ὁ Σκρουτζ, χαμογελώντας, πλήρωσε τὸ ἀγοράκι, τὸ χασάπη καὶ τὸν ἀμαξῶ. Ἐνωθε ὑπέροχα.

Ὁ Σκρουτζ ἔκανε τὸ μπάνιο του, φόρεσε ἕνα καθαρὸ κοστοῦμι καὶ βγήκε περίπατο. Βάδιζε μὲ τὰ χέρια σταυρωμένα στὴ ράχη, παρατηρώντας τοὺς περαστικούς. Ὅλοι ἦταν χαρούμενοι. Μερικοὶ τοῦ εὐχίθηκαν «Καλὰ Χριστούγεννα!». Ὁ Σκρουτζ ὁμολόγησε ὅτι ποτὲ δὲν εἶχε ἀκούσει ποὺ τὴν εὐχάριστα λόγια. Στὸ ὄρομο συνάντησε ἕναν ἀπὸ τοὺς δύο κυρίους ποὺ τὴν

προηγούμενη τὸν εἶχαν ἐπισκεφθεῖ γιὰ νὰ τοῦ ζητήσουν τὴ βοήθειά του γιὰ τοὺς φτωχοὺς.

«Καλὲ μου κύριε», τοῦ φώναξε «πὼς εἶστε;».

Κι ὅταν ὁ ἄνθρωπος πλησίασε, ὁ Σκρουτζ τοῦ ψιθύρισε κάτι στὸ αὐτί. Ἐκεῖνος τὸν κοίταξε κατάπληκτος. «Μιλᾶτε σοβαρά, κύριε Σκρουτζ;» φώναξε. «Μὰ εἶστε πολὺ γενναϊόδαρος!». «Μὴ μὲ εὐχαριστεῖτε», τοῦ ἀπάντησε ὁ Σκρουτζ. «Κάντε μόνον τὸν κόπο νὰ περάσετε μὴ ἀπὸ αὐτὲς τὶς μέρες, ὅσο τὸ δυνατόν πιὸ σύντομα, ἀπὸ τὸ γραφεῖο μου. Θὰ εἶναι δική μου εὐχαρίστηση!».

Στὸ τέλος, ὁ Σκρουτζ κατέληξε ἐμπρὸς στὸ σπίτι τοῦ ἀνηπιῦ του. Δίστασε γιὰ λίγο στὸ κεφαλόσκαλο. Ἀλλὰ μετὰ πήρε τὴν ἀπόφαση καὶ χτύπησε τὸ κουδούνι. Ἡ ὑπηρετριά του ἀνοίξε τὴν πόρτα.

«Τὸ ἀφεντικό σου εἶναι μέσα;» τὴ ρώτησε.

«Μάλιστα, κύριε. Περάστε. Κάθεται ἡδὴ μὲ τὴ σύζυγό του καὶ τοὺς καλεσμένους στὸ τραπέζι, θὰ σᾶς δεῖξω...».

«Δὲ χρειάζεται, καλὴ μου», τὴς ἀπάντησε ὁ Σκρουτζ. «Γνωρίζω πολὺ καλὰ αὐτὸ τὸ σπίτι!».

Ἀνοίξε σιγανὰ τὴν πόρτα τῆς τραπεζαρίας καὶ ἔχωσε τὸ κεφάλι μέσα.

«Φρέντ», ρώτησε, «μπορῶ νὰ περάσω;».

«Ποιὸς εἶναι;» ρώτησε ἐκπληκτος ὁ ἀνηπιὸς τοῦ Σκρουτζ γυρνώντας τὸ κεφάλι του.

«Ὁ θεὸς σου ὁ Σκρουτζ», τοῦ ἀπάντησε. «Ἦρθα γιὰ τὸ χριστουγεννιάτικο τραπέζι ποὺ μὲ κάλεσες!».

Ὁ Φρέντ καὶ ἡ γυναῖκα του χάρηκαν πολὺ ποὺ τελικὰ ὁ Σκρουτζ ἀποφάσισε νὰ τοὺς κάνει τὴν τιμὴ. Καὶ ἡ γιορτὴ ἐξελίχθηκε θαυμάσια. Τὸ γεῦμα ἦταν νοστιμότατο. Ἀκολούθησαν μουσικὴ καὶ χορὸς. Ἐπαιζαν διάφορα διασκεδαστικὰ παιχνίδια καὶ φυσικὰ παντομίμα. Ἀλλὰ τὸ καλύτερο ἀπ' ὅλα ἦταν ἐκείνη ἡ ξέφρενη χαρὰ ποὺ ἔνωθε μέσα του ὁ Σκρουτζ.

Τὴν ἐπομένη, ὁ Σκρουτζ πήγε πολὺ νωρὶς στὸ γραφεῖο. Ἦθελε νὰ κάνει ἐκπληξὴ στὸν κλητῆρα του, ποὺ ἤξερε ὅτι θὰ ἀργοῦσε νὰ φανεῖ στὴ δουλειά. Καὶ πράγματι, ὁ Μπόμπ Κράτσιτ ἦρθε λίγο πρὶν τὶς δέκα. Κάθισε

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

αθόρυβα στη θέση του, με την ελπίδα ότι ο Σκρούτζ' δέ θα έπαυε είδηση την καθυστέρησή του.

«Αα!» γκρίνιαζε τότε ο Σκρούτζ' προσπαθώντας να μιμηθεί το γνωστό κακότροπο ύφος του. «Τί σημαίνει πάλι αυτό;».

«Συ-συγγνώμη, κύριε», τραύλιζε ο Μπόμπ Κράτσιτ, «δεν πρόκειται να ζαναργήσω».

«Και πώς μπορείς να δίνεις τέτοιες ύποσχέσεις;» του είπε μουντρομμένος ο Σκρούτζ'. Ο Μπόμπ άρχισε να τρέμει. Φοβήθηκε την απόλυση.

«Πάντως, για τούτη τη φορά...» συνέχισε ο Σκρούτζ' «νομίζω ότι πρέπει να σου αξήσω το μισθό σου!».

Κατάπληκτος ο Μπόμπ σέφτηκε να τρέξει για βοήθεια. Νόμιζε ότι ο έρροδότης του τρελάθηκε!

«Καλά Χριστούγεννα, αγόρι μου», του είπε τότε ήρεμος και χαμογελαστός ο Σκρούτζ', με τρόπο τόσο ειλικρινή, ώστε τελικά τον έπεισε ότι τα είχε

τετρακόσια. «Και όχι μόνο θα σου κάνω αύξηση, αλλά θα βοηθήσω και την οικογένειά σου. Πήγανε, όμως, πρώτα σε παρακαλώ, να αγοράσεις κι άλλα κάρβουνα, θα ζεσταθούμε καλά κι έπειτα καθισμένοι δίπλα στη φωτιά θα συζητήσουμε όλες τις λεπτομέρειες».

Ο Σκρούτζ' κράτησε το λόγο του. Και σύντομα ο μικρός Τιμ ζεπέρασε την άρρώστια, απέκτησε δυνάμεις κι έγινε ένα γελαστό και όμορφο αγόρι, που ο Σκρούτζ' το φρόντισε σαν να ήταν δικό του παιδί. Ο πρώην ταγκούνης έγινε πολύ γενναιοδωρός κι ήταν πάντα ευγενικός με όλους. Μερικοί βέβαια τον κοροιδεύαν για τη μεταβολή του χαρακτήρα του. Αλλά ο Σκρούτζ' δεν ένοχλήθηκε γιατί, όπως είπε πολύ σωστά: «Καλύτερα να σε περιγελούν παρά να σε περιφρονοούν!».

Ο Σκρούτζ' δεν ξαναείδε τα πνεύματα. Αλλά από εκείνη την ημέρα, όπως λένε, δεν υπήρχε άνθρωπος που να γιορτάζει καλύτερα τα Χριστούγεννα από τον Έμπεντζερ Σκρούτζ'.

Α2. Παπαδιαμάντη, Στο Χριστό, στο Κάστρο (αποσπάσματα από το διήγημα)

Το βράδυ της 23^{ης} Δεκεμβρίου 186... ο παπα-Φραγκούλης ο Σακελλάριος παίρνει την παράτολμη απόφαση να πάει στο Κάστρο, για να λειτουργήσει το ναό της Γέννησης, εκεί όπου έχουν αποκλειστεί λόγω κακοκαιρίας δύο υλοτόμοι, ο Γιάννης του Νυφιώτη και ο Αργύρης της Μυλωνούς. Βοηθός του στο ταξίδι αυτό ήταν ο μπαρμπα-Στεφανής που είχε δική του βάρκα. Οι προετοιμασίες για προμήθειες άρχισαν αμέσως και μέσα σε λίγες ώρες όλα ήταν έτοιμα για το ταξίδι. Μέχρι την ώρα της αναχώρησης μαζεύτηκαν δεκαέξι άτομα που όλοι θέλησαν να πάνε για προσκόνισμα στο Χριστό, στο Κάστρο. Παρά τον παλιόκαιρο και την επικίνδυνη θάλασσα, κατάφεραν να φθάσουν με ασφάλεια στον προορισμό τους. Εκεί συνάντησαν, εκτός από τους δύο συγχωριανούς τους ακόμη δύο βοσκούς.

Ο ναός της Χριστού Γεννήσεως ήτο η παλαιά μητρόπολις του φρουρίου. Ο ναύσκος, πρό εκατονταετηρίδων κτισθείς, ίστατο ακόμη

εύπρεπης και όχι πολύ εφθαμμένος. Ο παπα-Φραγκούλης και η συνοδία του φθάσαντες εισήλθον τέλος εις τον ναόν του Χριστού, και η καρδιά των ησθάνθη θάλπος και γλυκύτητα άφατον. Ο ιερεύς έψαλμίζε μετ' ένδομούχου συγκινήσεως τό, «Εισσελεύσομαι εις τον οίκόν σου», κ' η θειά τό Μαλαμά, άφου ήλλαξε την φ' στίνα* της την βρεγμένην κ' εφόρεσεν άλλην στεγνήν και τό γ'νάκι της τό καλό, τά όποια εντυχώς είχαν εις άβασταγήν* καλώς φυλαγμένα υπό την πρόφρον της βάρκας, έδесе μέγα σάφουθρον εκ στοιβών και χαμοκλάδων και ήρχισε να σαφώνη τό έδαφος του ναού, ένψ αι γυναίκες αι άλλαι ήναπταν έπιμελώς τά κανθήλια, και ήναψαν μέγα πλήθος κηρίων εις δύο μανουάλια, και παρεσκεύασαν μεγάλην πυράν με ζήρα ζύλα και κιάδους εις τό προαίλιον του ναού, όπου έσχηματίζετο μακρόν στένωμα παράλληλον του μεσημβρινού τοίχου, κλειόμενον υπό σωζόμενου όρθου τοιχίου γείτονος οικόδομης, κ' έγέμισαν άνθρακας τό μέγα πύραυνον, τό σωζόμενον έντός του ιερού βήματος, κ' έθεσαν τό πύραυνον έν τώ μέσω του ναού, ρίψαντα

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ἀφθονον λίβανον εἰς τοὺς ἀνθρακας. Καὶ ὠσφράνθη Κύριος ὁ Θεὸς ὁσμὴν εὐωδίας.

Ἔλαμπε δὲ τότε ὁ ναὸς ὅλος, καὶ ἤστραγεν ἐπάνω εἰς τὸν θόλον ὁ Παντοκράτωρ μὲ τὴν μεγάλην κ' ἐπιβλητικὴν μορφήν, καὶ ἠκτινοβόλησε τὸ ἐπίχρυσον καὶ λεπτοεργημένον μὲ μυριάς γλυφὰς τέμπλον, μὲ τὰς περικαλλεῖς τῆς ἀρίστης βυζαντινῆς τέχνης εἰκόνας του, μὲ τὴν μεγάλην εἰκόνα τῆς Γεννήσεως, ὅπου «Παρθένος καθέζεται τὰ Χερουβεὶμ μιμουμένη», ὅπου θεσπεσίως μαρμαίρουναι αἱ μορφαὶ τοῦ Θεοῦ Βρέφους καὶ τῆς ἁγίας Ἀρχοῦς, ὅπου ζωντανὰ περισταναὶ αἱ ὄψεις τῶν ἀγγέλων, τῶν μάγων καὶ τῶν ποιμένων, ὅπου νομίζει τις ὅτι στίλβει ὁ χρυσός, εὐωδιάζει ὁ λίβανος καὶ βαλσαμώνει ἡ σμήρνα, καὶ ὅπου, ὡς ἐάν ἡ γραφικὴ ἐλλείει, φαντάζεται πρὸς ἐπὶ μίαν στιγμὴν ὅτι ἀκούει τὸ, Λόζα ἐν ὑψίστοις Θεῶ!

Ὅταν ἐφθασαν εἰς τὸ Κάστρον καὶ εἰσῆλθον εἰς τὸν ναὸν τοῦ Χριστοῦ, τὸσον θάλασσαν ἐθώπευσε τὴν ψυχὴν των, ὥστε ἂν καὶ ἦσαν κατάκοποι, καὶ ἂν ἐνύσταζόν τινες αὐτῶν, ἠσθάνθησαν τὸσον τὴν χαρὰν τοῦ νὰ ζῶσι καὶ τοῦ νὰ ἔχουσι φθάσει αἰσίως εἰς τὸ τέρμα τῆς πορείας των, εἰς τὸν ναὸν τοῦ Κυρίου, ὥστε τοὺς ἔφυγε πᾶσα νύστα καὶ πᾶσα κόπωση. Οἱ αἰπόλοι, εἰρόντες ἐνασχόλησαν καὶ πρόφασιν ὅπως καρνίζουσι καθήμενοι καὶ ἐνίστε ὅπως ἐξαπλώνονται καὶ κλέπτουσι ἀπὸ κανένα ὄπνον τυλιγμένοι μὲ τὰς κάπες των παρὰ τὸ πῦρ, εἶχον ἀνάψει ἔξω δύο πυρσούς, τὸν ἓνα ἐμπροσθεν τοῦ ἱεροῦ βήματος, τὸν ἄλλον πρὸς τὸ βόρειον μέρος. Ἐντὸς τοῦ ναοῦ ἡ θερμότης ἦτο λίαν εὐάρεστος, τῆ βοηθεία τῶν ἑσωθεν καὶ ἔξωθεν πυρῶν. Καὶ εἶχον σωρεύσει παμπόλλας ὄσμας ξηρῶν ξύλων καὶ κλάδων, οἱ ἐκεῖ καταφυγόντες αἰπόλοι, μὲ τὰς ὀλίγας αἴγας καὶ τὰ ἐρίφια των, ὅσα δὲν εἶχον ψοφήσει ἀκόμη ἀπὸ τὸν βαρὺν χειμῶνα τοῦ ἔτους ἐκείνου, οἱ τραχεῖς αἰπόλοι, οἵτινες εἶχον σώσει καὶ τοὺς δύο ὑλοτόμους ἐκ τοῦ ἀποκλεισμοῦ τῆς χιόνος. Καὶ εἶτα ὁ ἱερεὺς ἐβίβαεν εὐλογητὸν καὶ ἐψάλη ἡ λιτὴ τῆς μεγαλοπρεποῦς ἑορτῆς, μεθ' ἧ ὁ κῆρ Ἀλεξανδρῆς ἤρχισε τὰς ἀναγνώσεις, καὶ ὅσοι ἦσαν νιστασμένοι ἀπεκοιμήθησαν σιγὰ εἰς τὰ στασιδιὰ των

Ἀλλ' ὅτε ὁ ἱερεὺς ἐξεληθὼν ἔψαλε τὸ «Λεῖτε ἴδομεν πιστοί, ποῦ ἐγεννήθη ὁ Χριστός», τότε αἱ μορφαὶ τῶν Ἁγίων ἐφάνησαν ὡς νὰ ἐφαιδρύνθησαν εἰς τοὺς τοίχους· «Ἀκολουθήσομεν λοιπὸν ἐνθα ὀδεῖε ὁ ἄστηρ», καὶ ὁ κῆρ Ἀλεξανδρῆς ἐνθουσιῶν ἔλαβε τὴν ὑψηλὴν καλῶμην καὶ ἔσεισε τὸν ποδῆλεον μὲ τὰς λαμπάδας ὅλας ἀνημμέναις. «Ἁγγελοὶ ὑμνοῦσιν, ἀκαταπαύστως ἐκεῖ», κ' ἐπέσιθη ὁ ναὸς ὅλος ἀπὸ τὴν βροντώδη φωνὴν τοῦ παπα-Φραγκοῦλη μετὰ πάθους ψάλλοντος: «Λόζα ἐν ὑψίστοις λέγοντες, τῆ σήμερον ἐν σπηλαίῳ τεχθέντι», καὶ οἱ ἄγγελοι οἱ ζωγραφιστοί, οἱ περικυκλιόντες τὸν Παντοκράτορα ἄνω εἰς τὸν θόλον, ἔτειναν τὸ σῶς, ἀναγνωρίσαντες οἰκτεῖον αὐτοῖς τὸν ἕμνον.

Καὶ εἶτα ὁ ἱερεὺς ἐπῆρε καιρὸν, καὶ ἤρχισε νὰ προσφέρει τῷ Θεῷ θυσίαν αἰνέσεως.*

Μόλις χάραξε ἡ μέρα οργάνωσαν ὅλοι γλέντι:

Ἐφεξὲν ὁ Θεὸς τὴν χαρμόσπονον ἡμέραν, καὶ οἱ αἰπόλοι ἐφιλοτιμήθησαν νὰ σφάζουσι καὶ ψήσωσι δύο τρυφερὰ ἐρίφια, ἐνθ' οἱ δύο ὑλοτόμοι εἶχαν φέρει ἀπὸ τὸ βουνὸν πολλὰς δωδεκάδας κοσσύφια ἀλατισμένα· καὶ ὁ καπετὰν Κωσταντῆς ἀνεβίβασεν ἀπὸ τὸ γολετὶ, τὸ ὅποιον οὐδένα κίνδυνον διέτρεχεν, ὅπως ἦτο καθισμένος, ἂν δὲν ἔπνευ νότος ἀπὸ τῆς ξηρᾶς νὰ τὸ ἀπωθήσῃ πρὸς τὸ πέλαγος, ἀνεβίβασε δύο ἄσπους γενναίου οἴνου καὶ ἐν καλῶθον μὲ αὐτὰ καὶ κασκαβᾶλι τῆς Αἴνου, καὶ ἠμίσειαν δωδεκάδα ὀρνίθια καὶ μικρὸν βοτῆριον μὲ σκομβροῖα. Καὶ ἔφαγον πάντες καὶ ἠεφράνθησαν, ἑορτάσαντες τὰ Χριστογεννα μετὰ σπανίας μεγαλοπρεπείας ἐπὶ τοῦ ἐρήμου ἐκείνου βράχου. Τὴν νύκτα ἐκοιμήθησαν ἐν μέσῳ ἀρθόνων πυρῶν, μὲ ἀρκετὰ δὲ σκεπάσματα καὶ καπότες, ὅσα καὶ οἱ ἐκ τῆς πολίγνης πανηγυρισταὶ εἶχαν φέρει μεθ' ἑαυτῶν, καὶ οἱ αἰγοβοσκοὶ εἶχαν εἰς τὸ Κάστρον, καὶ ὁ ἐκ Λήμνου φιλότιμος καραβοκώρης ἐκόμισεν ἀπὸ τὸ πλοῖόν του.

Απόσπασμα από το μυθιστόρημα *Αναφορά στον Γκρέκο*

Όταν συλλογιέμαι, ύστερα από τόσα χρόνια, τη μέρα εκείνη που πάτησε ο πρίγκιπας Γεώργιος της Ελλάδας, παει να πει η λευτεριά, το χώμα της Κρήτης, τα μάτια μου βουρκώνουν ακόμα και τρέχουν. [...]

Δυο στάθηκαν οι ανώτατες μέρες της ζωής μου – η μέρα που πάτησε ο πρίγκιπας Γεώργιος στην Κρήτη, κι ύστερα από χρόνια, η μέρα που γιόρτασε τα δέκα της χρόνια η Επανάσταση στη Μόσχα. Και στις δυο αυτές μέρες ένιωσα πως μπορούν να γκρεμιστούν τα μεσότοιχα – κορμιά, μυαλά, ψυχές και να ξαναγυρίσουν οι άνθρωποι, ύστερα από φοβερή αιματηρή περιπλάνηση, στην αρχέγονη θεικιά ενότητα. Δεν υπήρχε εγώ κι εσύ κι εκείνος, όλα είναι ένα, και το ένα ετούτο είναι βαθύ μυστικό μεθύσι και ο θάνατος χάνει το δρεπάνι του, θάνατος δεν υπάρχει, χώρια ένας ένας πεθαίνουμε μα όλοι μαζί είμαστε αθάνατοι, ανοίγουμε τις αγκάλες κι αγκαλιάζουμε ύστερα από τόση πείνα, από τόση δίψα κι ανταρσία, σαν άσωτοι γιοι, τον ουρανό και τη γης, τους δυο γονιούς μας. Πετούσαν οι Κρητικοί τα κεφαλομάντηλά τους στον αέρα, έτρεχαν τα κλάματα και μούσκευαν τ' άσπρα καπετανίστικα γένια, σήκωναν οι μανάδες τα μωρά τους να δουν τον ξανθό γίγαντα, το παραμυθένιο βασιλόπουλο, που 'χε ακούσει το θρήνο της Κρήτης κι είχε κινήσει πριν από αιώνες καθάλα σε άσπρο άλογο σαν το Αι Γιώργη να τη λευτερώσει. Γυαλί έκαμαν τόσους αιώνες τα μάτια των Κρητικών ν' αγνατεύουν το πέλαγο, φάνηκε, δε φάνηκε τώρα θα φανεί... [...]

Και τώρα να, τράνταξε η Κρήτη, άνοιξαν οι τάφοι, ακούστηκε μια φωνή από την κορφή του Ψηλορείτη. Ερχεται! Έφτασε! νατος! Κι οι γέροι καπεταναίοι ροβόλησαν από τα βουνά με τις βαθιές πληγές τους, με τις ασημένιες πιστόλες τους και με τις βροντόλυρες, χτυπούσαν οι καμπάνες, σειούνταν τα καμπαναριά, καταστολίστηκε η πολιτεία με θάγια και μυρτιές, κι ο ξανθός Αι-Γιώργης στέκουνταν στη δαφνοστρωμένη προκυμία κι έλαμπε όλο το Κρητικό πέλαγος πίσω από τους ώμους του.

Μέσα στις ταβέρνες οι Κρητικοί τραγουδούσαν, χόρευαν, έπαιζαν τη λύρα. Μα δεν αλάφρωσαν, δε χωρούσαν πια μέσα στα κορμιά τους, φούχτωναν το μαχαίρι, έδιναν μαχαιριές στα μπράτσα και στα μεριά τους, να χυθεί αίμα, ν' αλαφρώσουν. Στην εκκλησιά, σήκωσε τα χέρια του ο Μητροπολίτης κι ήθελε να βγάλει λόγο μα το λαρύγγι του είχε φράξει, ανοιγόκλεισε τα χείλια του: «Χριστός Ανέστη, παιδιά μου», φώναξε κι άλλο δεν μπορούσε να ξεστομίσει. «Αληθώς ανέστη» βρόντηξε απ' όλα τα στήθια, κι οι πολυέλαιοι της εκκλησιάς κουνήθηκαν σα να 'καμε σεισμό.

Ήμουν μικρός κι άπραγος, και το ιερό μεθύσι μέσα μου βάσταξε πολύ μπορεί και να βαστάει ακόμα. Στις πιο βαθιές χαρές μου, και τώρα ακόμα, όταν βλέπω έναστρο ουρανό ή τη θάλασσα ή την ανθισμένη μυγδαλιά ή όταν ξαναζώ τον πρώτο έρωτα, αστράφτει μέσα μου, αδάνατη, η 9^η Δεκέμβρη 1898 που το βασιλόπουλο της Ελλάδος, ο αρραβωνιαστικός της Κρήτης, πάτησε την Κρήτη. Κι όλο το στήθος μου στολίζεται, όπως ολάκερη η Κρήτη τη μέρα εκείνη με μυρτιές και με δάφνες.